

FOLYÓIRATREPERTÓRIUM 1975/II.

ČĀH	= Āeskoslovensky Āasopis Historicky (Praha)
EEQ	= East European Quarterly (Bulder, USA)
ES	= Era Socialista (Bucureřti)
ESR	= European Studies Review (London)
HC	= Historico Carpatica
HĀ	= Historicky Āasopis (Bratislava)
HZ	= Historische Zeitschrift (München)
ISZSZSZR	= Isztorija SZSZSZR (Moszkva)
JIH	= Journal of Interdisciplinary History (Cambridge)
JMH	= Journal of Modern History (Chicago)
NO	= Nové Obzory
RRH	= Revue Roumaine d'Histoire (Bucureřti)
SCAI	= Studii si Comunicării. Archeologie – Istorie (Sibiu)
SZSZ	= Szovetszkoe Szlavjanovedenie (Moszkva)
ZAA	= Zeitschrift für Agrargeschichte und Agrarsoziologie (Frankfurt/M.)
ZG	= Zeitschrift für Geschichtswissenschaft (Berlin)
VI	= Voproszū Isztorii (Moszkva)

Elmélet, módszertan

- SKOLNICK, A.: The family revisited: themes in recent social science research.
(Újra a család: napjaink társadalomtudományi kutatásainak témái.)
JIH, 1974–75:4. 703–719.
A családdal foglalkozó tudományágak különböző megközelítéseinek elemzése azon az alapon, hogy ez a téma a lehető leginterdiszciplinárisabb kutatást igényli. Végigkíséri a 20. századi eltérő álláspontokat a család lényegével, jellegével kapcsolatban.
- STEWART, A. J. – WINTER, D. G. – JONES, A. David: Coding categories for the study of child-rearing from historical sources.
(A gyereknevelés kategóriáinak kódolása a történelmi források alapján.)
JIH, 1974–75:4. 687–701.
A cikk megbízható és objektív kategóriákat kíván nyújtani a kódolás számára, főleg a nevelés segédesszközeiről, segédkönyveiről a 16–19. században.
- FABER, K.G.: Zum Einsatz historischer Aussagen als politisches Argument.
(Történelmi kijelentések bevetése mint politikai érv.)
HZ, 1975: 2. 265–303.
Elméleti cikk az „objektivitás és pártosság” tágabb témában.
E cikk a „történelem elméleté”-vel foglalkozik.
- HAVERKAMP, A.: Die „frühbürgerliche” Welt im Hohen und späteren Mittelalter.
Landesgeschichte und Geschichte der Städtischen Gesellschaft.
(A „korapolgári” világ a korai és késői középkorban. Tartománytörténet és a városi társadalom története.)
HZ, 1975:3. 571–602.
Módszertani cikk. A régibb értelemben vett várostörténet, polgárságtörténet módszereivel nagyobb egységek vizsgálatát kezdik. Kezdetei a hatvanas évek közepére nyúlnak vissza.
- WEINSTEIN, F. – PLATT, G.M.: The coming crisis of psychohistory.
(A történelmi lélektan közelgő válsága.)
JMH, 1975:2. 202–228.

Historiográfia

- VIERHAUS, R.: Zeitgeschichte und Zeitkritik im essayistischen Werk Karl Hillebrands.
(Kortörténet és korkritika Karl Hillebrand esszéista munkásságában.)
HZ, 1975:2. 304–325.
- STREISAND, J.: Alfred Meusels Weg vom bürgerlich-demokratischen Soziologen zum marxistisch-leninistischen Historiker.

(Alfred Meusel útja a polgári-demokratikus szociológustól a marxista–leninista történeészig.)

ZG, 1975:9. 1021–1031.

Alfred Meusel volt a berlini egyetem első marxista történész professzora. Életében szerepet játszott családja, amely demokratikus gondolkodású volt és politikára érzékeny; döntő lökést angliai emigrációs éveit jelentettek, ahol is megismerkedett a marxizmussal.

GUTSCHE, W.: Zur Interpretation der Anfänge des deutschen-Imperialismus in der Historiographie der BDR.

(A német imperializmus kezdeteinek interpretálása az NSZK történetírásában.)

ZG, 1975:11. 1274–1286.

Az NDK történetírása a lenini imperializmus-meghatározásból indul ki és értékeli a német imperializmus helyét a történelemben. A nyugat-német történetírás „a német patrioták hatalmi álmaiként” értékeli a német imperializmust, miközben elkendőzik annak a kapitalizmus imperialista stádiumában való begyökerezettségét értékeln.

DERENKOVSKIJ, G.M. – IVANOV, A.E. – IVANOVA, N.A. – KOLESZNICSENKO, D.A. – SZIMONOVA, M.Sz. – TJUTJUKIN, Sz.V. – SELOHAEV, V.V.:

Osznovnue itogi izucsenija isztorii pervoj revolucii za poszlednie dvadcat' let.

(Az utóbbi húsz évben született alapvető következtetések az első orosz forradalom tanulmányozása terén.)

ISZSZSZR 1975:4. 42–60.

A SzUTA Történettudományi Intézetének szerzői kollektívája a forradalom 70. évfordulójára készítette ezt a rangos historiográfiai összeállítást.

KIPP, J.W.: M. Kh. Reutern on the Russian state and economy: a liberal bureaucrat during the Crimean era, 1854–60.

(M. Kh. Reutern az orosz államról és gazdasági életéről: egy liberális hivatalnok a krími háború idején, 1854–60.)

JMH, 1975:3. 437–459.

SZUMBATZADE, A.Sz.: Ruszskaja, szovetszkaja isztoriofrafija i isztoricseszckaja nauka v Azerbajdzsane.

(Az orosz és a szovjet historiográfia és történettudomány Azerbajdzsánban.)

ISZSZSZR, 1975:1. 85–100.

PAWLIKOVÁ, V.: Problémy africkej historiografie.

(Az afrikai történetírás problémái.)

HČ, 1975:4. 543–565.

A cikk rövid tájékoztatást ad Afrika történetkutatása néhány alapvető problémájáról, azokról, amelyekkel az afrikai történeti munkák ma foglalkoznak, de vázolja azokat a fő feladatokat, terveket is, amelyek a mai afrikai történetírás előtt állnak.

- MORSEY, R.: Zur Problematik einer Zeitgeschichtlichen Briefedition.
(Egy kortársi leveles-kiadvány problematikája.)
HZ, 1975:1. 69–95.
Brünning, Heinrich: Briefe und Gespräche 1934–1945; Briefe 1946–1960. c.
kiadványokkal kapcsolatos értékelés.
- KOCKA, J.: Recent historiography of Germany and Austria. Theoretical approaches to social and economic history of modern Germany: some recent trends, concepts, and problems in Western and Eastern Germany.
(A mai német és osztrák történetírás. A társadalom és gazdaságtörténet elméleti megközelítése a mai Németországban: néhány irányzat, felfogás és probléma Nyugat- és Kelet-Németországban.)
JMH, 1975:1. 101–119.
- POCOCK, J.G.A.: British history: a plea for a new subject.
(Brit történelem – és az új témafelvetés szükségessége.)
JMH, 1975:4. 601–628.
Az angol történetírás „brit szellemű” átalakulásának igénye a ma története felé.

DIPLOMÁCIA

- DAVIES, N.: The Genesis of the Polish-Soviet War, 1919–1920.
(Az 1919–1920-as lengyel–szovjet háború előzményei.)
ESR, 1975:1. 47–67.
Inkább a tények megállapítása körül van probléma, mint az interpretálással a történészek körében. Szovjet és nyugati tudósok véleményének szembeállítása és egy új, valósághűbb értelmezés.
- ALVAREZ, D.J.: The embassy of Laurence A. Steinhardt: aspects of Allied – Turkish relations, 1942–45.
(Laurence A. Steinhardt küldetése. Szövetséges – török kapcsolatok 1942–45.)
EEQ, 1975:1. 39–52.
Mind a szövetségesek, mind a tengelyhatalmak számára nagy fontosságú volt stratégiaiilag Törökország 1942-től. Steinhardt amerikai nagykövet sikeres diplomáciai tevékenységét ismerjük meg a háborús Törökországban.
- MASTNY, V.: Soviet war aims at the Moscow and Teheran Conferences of 1943.
(Moszkva háborús céljai a moszkvai és a teheráni konferencián 1943-ban.)
JMH, 1975:3. 481–504.
- PASTUSIAK, L.: East-West relations and arms control: achievements and prospects.
(Kelet – nyugati kapcsolatok és a fegyverkezés ellenőrzése. Eredmények és kilátások.)
EEQ, 1975:1. 1–13.

- KRÜGER, P.: Die Reparationen und das Scheitern einer deutschen Verständigungspolitik auf der pariser Friedenskonferenz im Jahre 1919.
(A jóvátételek és a német megegyezési politika meghíúsulása a párizsi békekonferencián 1919-ben.)
HZ, 1975:2. 326–372.
A győztes hatalmak 1919. június 16-án ultimátumot nyújtottak át Németországnak. Ennek részletes előtörténete.
- PISCH, M.: Trojspolok a Dohoda v slovenskej buržoáznej politike 1879–1907.
(A Hármasszövetség és az Antant, a szlovák burzsoá politikában 1879–1907.)
HČ, 1975:4. 533–542.
A cikk a szlovák nemzeti mozgalomnak a Hármasszövetséggel és az Antanttal kapcsolatos álláspontja alakulását mutatja be, főleg a Szlovák Nemzeti Párt és központi orgánuma, a Národné noviny véleménye tükrében.

EURÓPA

- Od manufaktur k tovární velkovyrobě v Europě. (Se zvláštním zřetelem na české země a Slovensko.) Zpracoval Arnošt Mazur.
(A manufaktúrától a gyári nagytermelésig Európában. /Különös tekintettel a cseh területekre és Szlovákiára.)
Feldolgozta: Mazur, Arnošt. Opava 1974. 109 old.
Ism.: ČCH, 1975. 4. sz. 635.
Válogatott bibliográfia, főleg az 1785–1835 között megírt munkák (Manufaktúra-termelés, kézműipari termelés, bányászat, kohászat és gyári termelés stb.)
- EGGERT, W.: Rebelliones servorum. Bewaffnete Klassenkämpfe im Früh- und frühen Hochmittelalter und ihre Darstellung in zeitgenössischen erzählenden Quellen.
(Rebelliones servorum. Fegyveres osztályharcok a korai középkorban és a korai későközépkorban a kortársi elbeszélő források ábrázolásában.)
ZG, 1975:10. 1147–1164.
A szász 841–843, és 1073–1075-ös felkeléssel foglalkozik, továbbá K. Bosl nyugat-német történész „osztálybéke” szemléletével polémiázik.
- CSISZTOZVONOV, A.I.: Genezisz kapitalizma i otrazsenie ego v regional'nyh tipah kreszt'janszkih dvizsenij v Evrope v XVI–XVIII vekah.
(A kapitalizmus genezise és e folyamat tükröződése a XVI–XVIII. századi regionális típusú európai parasztmozgalomban.)
VI, 1975:1. 75–93.
- FREIDZON, V.I.: Revoljucionnoszt' i reformizm v nacional'nyh dvizsenijah XIX. vv. (Tipologicseskaja karakterisztika.)
(A forradalmiság és a reformizmus a XIX. századi nemzeti mozgalomban. Tipológiai jellemzés.)
SZSZ, 1975:2. 34–50.

A múlt századi európai polgári mozgalmakban két áramlatot jellemez a szerző; a forradalmi és az opportunistát. Mindkét irányzatban árnyaltan ábrázolja az átmeneti csoportosulásokat.

KELET-KÖZÉP-EURÓPA

PIENKOS, D.E.: Education and emigration as factors in rural societal development: the Russian and Polish peasantries respond to collectivisation.

(Műveltség és emigráció mint a vidéki társadalmi fejlődés tényezői. Az orosz és a lengyel parasztság válasza a kollektivizálásra.)

EEQ, 1975:1. 75–95.

Mi az oka a kollektivizálás kudarcának Lengyelországban és Jugoszláviában?

A lengyel és orosz kivándoroltak hatása az anyaországra. Mi volt a különbség a lengyel és orosz paraszt helyzete, kultúrája, lehetőségei között?

TAJTÁK, L. (szlovák): Problémy revolúčnej jednoty proletariátu v Uhorsku a na Slovensku v roku 1918.

(A proletariátus forradalmi egységének problémái Magyarországon és Szlovákiában 1918-ban.)

NO, 17. köt. 1975. 53–62.

A munkásság forradalmi egysége megteremtésének legnagyobb akadályát a nemzetiségi kérdés megoldását és a nemzetiségi proletariátus kérdését alábecsülő SzDP reformista politikájában látja, hiszen a polgári demokratikus forr. időszakában a polgári nemzeti osztályalapon nyugvó állam védelmét részesítette előnyben.

ANGLIA

VANN, R.T.: Literacy in seventeenth-century England: some hearth-tax evidence.

(Írásbeliség a 17. századi Angliában. Füstadó mint bizonyíték.)

JIH, 1974–75:2. 287–293.

KÖLLING, M.: Grossbritanniens Stellung im imperialistischen System am Ende des zweiten Weltkrieges.

(Nagy-Britannia helyzete az imperialista rendszerben a második világháború végén.)

ZG, 1975:9. 1001–1020.

Elemzi a gazdasági potenciál eltolódását az USA javára.

AUSZTRIA

BINION, R.: From Mayerling to Sarajevo.

(Mayerlingtől Sarajevóig.)

JMH, 1975:2. 28–316

Rudolf és Ferenc Ferdinánd trónörökösök halálának körülményei, indítékai a család szemszögéből, dokumentumok, levelek, bő forrásanyag alapján. A magyarok trónutódlási terveinek szerepe Rudolf öngyilkosságában.

NENASEVA, Z.Sz.: „Szlavjanskij Szozuz” v avsztrijskom rejhsztrate. 1909–1911.

(A „Szláv szövetség” az osztrák Birodalmi Tanácsban. 1909–1911.)

SZSZ, 1975:5. 13–24.

A „Szláv szövetség” a polgári szláv pártokból alakult blokk volt az osztrák parlamentben. Szűklátókörű, prakticista programja miatt nem tudta tömöríteni a parlament valamennyi szláv pártját. A szövetség megalakulása, valamint a cseh burzsoázia ott játszott szerepe arról tanúskodik, hogy ez a konzervatív réteg politikai vezetőszerpe tört a parlamentben.

CSEHSZLOVÁKIA

KLEINMAN, R.: Charles-Emmanuel I of Savoy and the Bohemian Election of 1619.

(I. szavoyai Károly Emmanuel és a csehországi választás 1619-ben.)

ESR, 1975:1. 3–29.

Támogatói és igényei a cseh koronáért folytatott harcban, mely végül is nem végződik számára sikerrel.

GAVLIK, L.E.: Rannaja sztadija feodalizma v Morávii. K problematike ee obszcesztvennoj sztrukturú v szvete pis’mennüh isztocsnikov.

(A korai feudalizmus szakasza Morvaországban. A társadalmi struktúra problematikája az írásos források alapján.)

SZSZ, 1975:1. 37–55.

A „Magnae Moraviae fontes historici” (Brno, 1966, –67, –69, –71) forráskiadvány szociál-terminológiájának szemantikai analízisét végezte el a szerző, hogy ily módon határozza meg a IX. századi morva társadalom felépítését, államformáját, valamint a birodalom jelentőségét és helyét az európai történelemben.

RATKOŠ, P.: Ohlas uhorskej roľnickej vojny roku 1514 na území Slovenska.

(Az 1514 magyar parasztháború visszhangja Szlovákia területén.)

NO, 1975. 17. köt. 125–134.

POLLA, B.: (szlovák) Stredoveké zaniknuté osady na Spiši.

(Elpusztult középkori települések Szepesben.)

NO, 1975. 17. köt. (Prešov). 161–193.

Röviden vázolja a középkori települések, falvak pusztulásának gazdasági és társadalmi okait, kitér a történeti-archeológia problémájára, ill. jelentőségére az elpusztult falvak feltárásában, s a cikk befejező része ábécé sorrendben veszi számba a volt Szepes megyében elpusztult 70 települést.

PETÁCH, E. (szlovák): Košická mincovňa v 16–18. storočí.

(A kassai pénzverde a 16–18. században.)

NO, 1975. 17. köt. 103–124.

Az első részben a Zápolszky és I. Ferdinánd korabeli kassai pénzverés problémáját érinti, a cikk második – terjedelmesebb része – pedig a Bethlen Gábor, I. Leopold és II. Rákóczi Ferenc korabeli kassai pénzverde kérdéseit, annak gazdasági és politikai hátterét elemzi. Gazdag levéltári anyagot dolgoz fel, s századfordulón, ill. a második világháború előtt írt magyar irodalmat is felhasznál.

MARSINA, R.: Poznámky k pripomienkam P.Ratkoša.

(Megjegyzések P.Ratkoš észrevételeire.)

HČ, 1975:2. 290–289.

A Codex diplomaticus et epistolaris Slovaciae I. kötete körül kibontakozott vita.

REPČÁK, J.: Vývoj kníhkupeckej činnosti v Levoči do roku 1918.

(A lőcsei könyvkereskedés fejlődése 1918-ig.)

NO, 1975. 17. köt. 205–214.

Rövid áttekintést ad a lőcsei könyvnyomás, illetve könyvkereskedelem a 15. század második felében – már levéltári adatok alapján is nyomon követhető fejlődéséről, amely főleg a 18. században virágzott Lőcsén.

TAJTÁK, L.: Slovenské vyst'ahovalectvo a migrácia v rokoch 1900–1914.

(Szlovák kivándorlás és migráció 1900–1914-ben.)

HČ, 1975:3. 377–415.

A kivándorlás gazdasági okait, demográfiai adatait, a magyar uralkodó osztálynak, a szlovák burzsoáziának és a munkásmozgalomnak a kivándorlással kapcsolatos álláspontját, valamint a kivándorlás következményeit elemzi a szerző.

VADKERTYOVÁ, K.: Poľ'nohospodárstvo na Slovensku v rokoch 1900–1914.

(Szlovákia mezőgazdasága 1900–1914-ben.)

HČ, 1975:3. 417–440.

A mezőgazdaság kapitalista fejlődése fő mutatóit és eredményeit elemzi a cikk.

WILLIAMS, R.A.: The Odyssey of the Czechs.

(A csehek odüsszeiája.)

EEQ, 1975:1, 15–38.

Hogyan került a híres Cseh Légió 1918-ban a keleti frontról Franciaországba és mi volt az USA kormányának szerepe az áttelepítésben?

HOLOTÍK, L.: Význam Slovenskej republiky rád a hodnotenie jej vzniku a činnosti.

(A Szlovák Tanácsköztársaság jelentősége, kialakulásának és tevékenységének értékelése.)

NO, 1975. 17. köt. 63–82.

MICHNOVIČ, I.: Parcelácia veľ'kostakov Andreja Hadik-Barkóczy-ho v Zemplíne.

(Príspevok k rešeniu pozemkovej reformy na východnom Slovensku.)

(Hadik-Barkóczy András zempléni birtokainak felparcellázása. [Adalék a földreform megoldásának kérdéséhez Kelet-Szlovákiában.]

NO, 17. köt. 1975. 83–101.

NĚMCOVÁ, V.: Hospodársky program KSČ v Pláne hospodarskeho, sociálneho a kulturneho povznesenia Slovenska z roku 1937.
(CsKP gazdasági programja Szlovákia gazdasági, társadalmi és kulturális felemelkedésének tervében 1937-ből.)
HC, 1975. 6. köt. 5–20.

NEČAS, C.: Pracovní útvary tzv. asociálu a Cikánu na východním Slovensku v roce 1942.
(Az ún. aszociális elemek és cigányok munkaalkalatai Kelet-Szlovákiában 1942-ben.)
NO, 1975. 17. köt. 25–51.

ADAM, A.: Košice oslobodenia do prijatie vládneho programu.
(Kassa a felszabadulástól a kormányprogram elfogadásáig.)
HC, 1975. 6. köt. 21–46.

FRANCIAORSZÁG

SMITH, J.H.: Work routine and social structure in a French village: Cruzy in the nineteenth century.
(A napi munka és a társadalmi szerkezet egy francia faluban. Cruzy a 19. században.)
JIH, 1974–75:3. 357–382.

MUNHOLLAND, J.K.: The French response to the Vietnamese nationalist movement, 1905–14.
(A franciák válasza a vietnami nacionalista mozgalomra, 1905–1914.)
JMH, 1975:4. 655–675.

HOLLANDIA

BRUNT, L.: Bauern, Arbeiter und Städter: Sozialer Wandel in einem holländischen Dorf.
(Parasztok, munkások és városi lakók: egy hollandiai falu társadalmi változása.)
ZAA, 1975:2. 221–230.
Az 1960-as évektől egy falu társadalmi–politikai változásait elemzi.

LENGYELORSZÁG

STONE, D.: The cultural life of conservative Polish nobles in the late eighteenth century.
(A konzervatív lengyel nemesség kulturális élete a 18. sz. végén.)
EEQ, 1975:3. 271–277.
A Lengyel–Litván Köztársaság katasztrófális politikai, gazdasági és kulturális helyzete már a 17. sz. közepén nyilvánvalóvá vált, Lengyelország elmaradt az európai élvonaltól és a reneszánsz és kora-barokk hagyományokból élt. A nemesség reagált ugyan a felvilágosodásra, de nem egységes filozófiai hozzáállással.

NÉMETORSZÁG

SCHLESINGER, W.: Die Königserhebung Heinrichs I., der Beginn der deutschen Geschichte und die deutsche Geschichtswissenschaft.

(I. Henrik királlyá választása és a német történelem és német történettudomány kezdete.)

HZ, 1975:3. 529–552.

BLICKLE, P.: Die Funktion der Landtage im „Bauernkrieg“.

(A tartománygyűlések szerepe a „parasztháborúban”.)

HZ, 1975:1. 1–17.

Megfontolandónak tartja a marxista történetírás megállapítását, miszerint az 1525-ös parasztháború a polgári forradalom első jelentkezése volt. A tartománygyűléseknek kettős szerepük volt, részint ott, ahol a „közembereknek” voltak népi politikai jogai, mint Tirolban és Salzburgban, csak részben oldódtak meg, másutt, ahol nem voltak, biztosították a politikai jogokat.

FREY, L. – FREY, M.: The foreign policy of Frederick I, king of Prussia, 1703–1711: a fatal vacillation?

(I. Frigyes porosz király külpolitikája 1703–1911. Végzetes tétovázás?)

EEO, 1975:3. 259–269.

A Nagy Frigyes kritikáján alapuló hagyományos értékelésen lép túl a cikk, a spanyol örökösödési háború és az északi háború porosz stratégiájának új értelmezését adja.

ASMUS, H.: Die „Rheinische Zeitung” und die Vereinigten Ständischen Ausschüsse in Preussen 1842.

(A „Rheinische Zeitung” és az egyesült rendi választmányok Poroszországban 1842-ben.)

ZG, 1975:10. 1135–1146.

A polgárság szócsövei: a „Stadt-Aachener-Zeitung”, az „Elberfelder Zeitung” és a „Kölnische Zeitung” politikai súlyuknak megfelelő képviselőket követeltek az ország vezető fórumain. A helyi érdekeken túlmutató „Rheinische Zeitung” számít ezen időszak polgári-antifeudális ellenzéki újságjának.

CECIL, L.: The Bismarck papers.

(A Bismarck-iratok.)

JMH, 1975:3. 505–511.

A dokumentumok levéltári állagonkénti leírása.

FRICKE, D.: Bürgerliche Sozialreformer und deutsche Sozialdemokratie. Zu Briefen Werner Sombarts von 1899.

(Polgári szociálreformer és német szociáldemokrácia. Werner Sombart 1899. évi leveleiből.)

ZG, 1975:8. 929–945.

Sombart, miután terveit, hogy a forradalmi német szociáldemokráciát egy szociá-

lis reformpárttá változtassa meghiúsult, agresszív szocialista-ellenessé vált. Ez a tény tükröződik H.Braunhoz írt 7 levelében, amelyet ezúttal közlétesnek.

- FRICKE, D.:** Bürgerliche Sozialreformer und die Zersplitterung der antisozialistischen Arbeiterorganisationen vor 1914.
(Polgári szociálreformerek és az antiszociális munkásszervezetek szétforgácsolása 1914 előtt.)
ZG, 1975:10. 1177–1198.
Berlepsch porosz kereskedelemügyi miniszter és Posadowsky gróf belügyi államtitkár törekvése egy szakszervezet létrehozására, amely javítana a munkásosztály helyzetén és kihúzná a talajt a szociáldemokrata szervezkedések alól. Ennek sikertelensége. 15 dokumentum közzététele az ügyben.
- FELDMAN, G.D.:** Economic and social problems of the German demobilization, 1918–19.
(A német demobilizálás gazdasági és társadalmi problémái, 1918–19.)
JMH, 1975:1. 1–47.
A demobilizálás és a forradalom összefüggései, a demobilizálás menete, a hivatalok működése.
- NIEMANN, H.:** Das Görlitzer Programm der SDP von 1921.
(A NSZDP görlitzi programja 1921.)
ZG, 1975:8. 908–919.
A „demokratikus szocializmus” eszméjének megjelenése a Német Szociáldemokrata Párt programjában; ebben a Szovjetunió létének a szerepe.
- WILHELMUS, W.:** Vorbereitungen der faschistischen Wehrmachth zur Besetzung Schwedens.
(A fasiszta Wehrmacht előkészületei Svédország megszállására.)
ZG, 1975:9. 1032–1040
Részletes katonai tervek ismertetése, amelyek Sztálingrád után elvesztették aktualitásukat.
- OLASZORSZÁG**
- GRENDLER, P.F.:** The Roman inquisition and the Venetian press, 1540–1605.
(A római inkvizíció és a velencei könyvnyomtatás 1540–1605.)
JMH, 1975:1. 48–65.
- NEUBERT, H.:** Die Nationale Erhebung in Italien 1945.
(A nemzeti felkelés Olaszországban, 1945.)
ZG, 1975:8. 861–878.
Az antifasiszta ellenállási harc története, 1934-től, majd 1945 áprilisában annak csúcspontja.

DELZELL, C.F.: The Italian anti-fascist resistance in retrospect: three decades of historiography.
 (Az olasz antifasiszta ellenállás: a történetírás három évtizede.)
 JMH, 1975:1. 66–96.
 A fegyveres ellenállás értékelése az olasz történetírásban a 2. világháború óta eltelt 30 év alatt.

NEUBERT, H.: Die politische Entwicklung Italiens in den ersten Monaten nach der Befreiung vom Faschismus
 (Olaszország politikai fejlődése a fasizmus felszabadulása utáni első hónapokban.)
 ZG, 1975:10. 1117–1134.
 A De Gasperi kormány leváltása, és a baloldali pártok akcióképtelensége, így 1945 végén polgári pártok kerültek hatalomra.

ROMÁNIA

BOICU, L.: Considération sur la genes de la „Question roumanie” en tant que problème international.
 (Gondolatok a „román kérdés”, mint nemzetközi probléma, eredetéről.
 RDH, 1975:1. 7–23.

HALDNER, A.: Legăturile dintre sculpturile în lemn din Spiss și lucrările gotice țirzii transilvanene.
 (A szepességi faszobrászat és a későgotikus erdélyi szobrászat közötti kapcsolat.)
 SCAI, 1975: 101–108.
 Ezek a szobrok jórészt a szláv vidékeken, és a katolikus Csikban maradtak meg, ahol a reformáció nem tudta őket megsemmisíteni.

EIDELBERG, P.: The Rumanian Conservative party and Rumania's entry into the First World War.
 (A román Konzervatív Párt és Románia belépése az I. világháborúba.)
 EEQ, 1975:3. 293–296.
 A Liberális és a Konzervatív párt szembeállításának tükrében elemzi a cikk a két párt politikáját.

PASCU, S.: 1 decembrie 1918: formarea statului national unitar roman.
 (1918 december 1: az egységes román nemzetiállam megalakulása.)
 ES, 1975. 22. 18–24.
 Ismerteti Erdély nemzetiességi összetételét és politikai erőviszonyait a XIX. században, valamint a Monarchia helyzetének alakulását az első világháború során.

GILBERG, T.: Political leadership at the regional level in Romania: the case of the Judet party, 1968–1973.
 (Politikai vezetés területi szinten. A judet-párt esete 1968–1973.)
 Az 1968-as romániai területi átszervezés lehetővé tette Ceausescunak hatalma

megerősítését a vidék felett. Kikből áll az új területi egységek pártvezetősége és milyen szerepet játszik országos szinten.

SZOVJETUNIO

GOLDBERG, A.L.: Isztoriko-politicseszkie idei ruszszkoj knizsnosztu XV–XVII. vv.

(A XV–XVII. századi orosz könyvészet történet-politikai eszméi.)

ISZSZR, 1975:4. 60–77.

A cikk figyelemmel kíséri az Orosz föld egységéről és a „kijevi örökség”-ről szóló eszme, az orosz államiságnak a „világ birodalmi”-val létesített kapcsolatáról szőtt legenda, valamint a „Moszkva – a harmadik Róma”-gondolat keletkezését, jelentőségét a korabeli orosz társadalomban és folyamatos sorvadásuk körülményeit.

ZAHAROVA, L.G.: Pravitel'stvennaja programma otmenü kreposztного prava v Roszszii.

(A jobbágyrendszer felszámolásának kormányprogramja Oroszországban.)

ISZSZR, 1975:2. 22–47.

A szerző gazdag levéltári és irodalmi anyag birtokában három szempontból vizsgálja az 1861-es reformot: 1. a programban megfogalmazott elvek, szociálpolitikai feladatok; 2. ezek megvalósulása a konkrét rendelkezésekben; 3. a program és a korabeli társadalmi gondolkodás közötti összefüggés.

ITENBERG, B.Sz.: Pervüe rabocsie szozuzü v Roszszii: isztorija izucsenija.

(Az első orosz munkásszövetségek; tanulmányozásuk története.)

ISZSZSZR, 1975:4. 41–59.

A tekintélyes historiográfiai munka a „Dél-oroszországi Munkásszövetség” megalakulásának 100. évfordulójára készült. A cikk bemutatja a korabeli sajtóvisszhangot, az orosz és a nemzetközi munkásmozgalom akkori reagálását, valamint a kérdés hazai szakirodalmát is felvonultatja a múlt század végétől napjainkig.

JAZSBOROVSZKAJA, I.Sz.: Revoljucija 1905–1907 godov i meszdunarodnoe rabocsee dvizsenie.

(Az 1905–1907-es forradalom és a nemzetközi munkásmozgalom.)

ISZSZSZ, 1975:1. 23–36.

MOROZOV, V.P.: Nekotorüe voproszü organizacii sztrategicseszkogo rukovodsztva v Velikoj Otecsestvennoj vojne.

(A Nagy Honvédő háború stratégiai irányításának néhány szervezési kérdése.)

ISZSZSZR, 1975:3. 12–29.

Az 1941–45 között alakult alakult vezérkari, honvédelmi bizottsági és főhadiszállási katonai, műszaki, politikai bizottságok, szakértő csoportok munkásságát elemzi a cikk, rámutatva, hogyan tökéletesedett a szovjet katonai vezetés stratégiája az átszervezések során.

BIGGARD, J.: The collectivisation of agriculture in Soviet Lithuania.

(A mezőgazdaság kollektivizálása szovjet Litvániában.)

EEQ, 1975:1. 53–75.

A megbízható információk kis mennyisége miatt kevésbé kutatott téma. A cikk leírja a területek Szovjetunióhoz való kerülését, és a szövetkezeti program megvalósítását 1955-ig.

AFRIKA

MARKOV, W.: Tradition und Innovation in Tropisch-Afrika (1869–1914).

(Tradíció és új jelenség Tropicus-Afrikában /1869–1914/.)

ZG, 1975:8. 879–896.

A gyarmatosítás következményei: a nemzeti mozgalmak indulásának általános jellemző vonásai.

RÜGER, A.: Imperialismus, Sozialreformismus, und antikoloniale demokratische

Alternative. Zielvorstellungen Afrikanern in Deutschland im Jahre 1919.

(Imperializmus, szociálreformizmus és gyarmatellenes demokratikus alternatíva. Afrikaiak céljai Németországban 1919-ben.)

ZG, 1975:11. 1293–1308.

Mozgalmak Togóban és Kamerunban. A mozgalom egyik vezetőjének, Martin Dibobe életrajza és 5 írása a források között.

FOLYÓIRATREPERTÓRIUM 1976/I.

- BHR = Bulgarian Historical Review (Sofia)
ČČH = Československý Časopis Historický (Praha)
CEH = Central European History
ČMM = Casopis Matice Moravske (Brno)
ESR = European Studies Review (London)
ES = Era Socialista (Bucuresti)
GWU = Geschichte in Wissenschaft und Unterricht (Stuttgart)
HZ = Historische Zeitschrift (München–Berlin)
JCH = Journal of Contemporary History (London)
JGO = Jahrbücher für Geschichte Osteuropas (München)
JGSLE = Jahrbuch für Geschichte der Sozialistischen Länder Europas (Berlin)
JMH = Journal of Contemporary History (London)
JW = Jahrbuch für Wirtschaftsgeschichte (Berlin)
MA = Le Moyen Age (Bruxelles)
MS = Le Mouvement Social (Paris)
NNI = Novaja i Novejsaja Isztorija (Moszkva)
NRS = Nuova Rivista Storica (Roma)
RA = Revista Arhivelor (Bucureşti)
RI = Revista de Istorie (Bucureşti)
RHD = Revue d'Histoire Diplomatique (Paris)
RHES = Revue d'Histoire Économique et Sociale (Paris)
RHMC = Revue d'Histoire Moderne et Contemporaine (Paris)
RRH = Revue Roumaine d'Histoire (Bucureşti)
RSI = Rivista Storica Italiana (Napoli)
SCo = Storia Contemporanea (Bologna)
SM = Südosteuropa – Mitteilungen (München)
SSb = Slezsky Sbornik (Opava)
SSt = Studii Storici (Bologna)
VI = Voproszű Isztoni (Moszkva)
VMU = Vesztnik Moszkovszkogo Universziteta (Moszkva)
VSW = Vierteljahrschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte (Wiesbaden)
VZ = Vierteljahrshefte für Zeitgeschichte (München)
ZAA = Zeitschrift für Agrar-geschichte und Agrar-soziologie (Frankfurt-Main)
ZG = Zeitschrift für Geschichtswissenschaft (Berlin)
ZO = Zeitschrift für Ostforschung (Marburg a.d. Lahn)

KONFERENCIÁK

TINSCHMIDT, A.: Zur Geschichte für finnisch-ugrischen Völker.

(A finn-ugor népek története.)

ZG, 1976:3. 334–336.

Rövid beszámoló a budapesti finn-ugor kongresszusról, 1975. szept. 9–15.

Rezolúcia a uznesenia VII. zjazdu SHS.

(A Szlovák Történelmi Társulat VII. kongresszusa határozatai és döntései.) –

HČ, 1976: 1–2. 310–315.

Symposium o významu třídniích boju lidových mas v období pozdního feudalismu.

(A késő feudalizmus kori népi tömegek osztályharca jelentőségéről rendezett szimpózium.)

Ismerteti: Bělina, P. – Toegel, M. ČČH, 1976:1. 155–157.

1975. szept. 10–12-én az 1775-ös csehországi jobbágyfelkelés 200 éves évfordulója alkalmából tartott nemzetközi tanácskozáson elhangzott felszólalások, konferátumok rövid ismertetése.

TIHVINSZKIJ, Sz.L. – TISKOV, V.A.: Problemü novoj novejszej isztorii na XIV Mezdunarodnom kongresszse isztoriceszkih nauk.

(Az új- és legújabbkori történelem problémái a XIV. Nemzetközi történetész-kongresszuson.)

NNI, 1976:1. 62–78.

Az 1975-ös san-franciscoi kongresszuson a legtöbb előadás (32) az újkori és legújabbkori történelem témaköréből hangzott el. Az egész munka fontos vonása a marxista történészek igen határozott fellépése, mondhatni támadásba lendülése módszerük, szemléletük hirdetése érdekében.

ALTNER, P. – GRAU, C.: Erfahrungen der Geschichte und Perspektiven der gemeinsamen Forschung. (4. und 5. Juni 1975 in Berlin.)

(A történelem tapasztalatai és a közös kutatás perspektívái. /Berlin, 1975. június 4–5./)

JW, 1976: I. rész. 275–284.

Az NDK és a Szovjetunió Tudományos Akadémiáinak közös konferenciája.

RADANDT, H.: Betriebsgeschichte und Bündnispolitik der Arbeiterklasse. (Tagung vom 17. bis 19. Juni 1975 in Gera.)

(Üzemtörténet és a munkásosztály szövetségi politikája.)

JW, 1976: I. rész. 269–273.

Tudományos ülés Gera, 1976. június 17–19. Az NDK Történelmi Társulata Üzemtörténeti Szekciójának rendezésében.

TRZCIONAKE, E.: Konferenz über die Bedeutung der Revolution von 1905/07 in Lódź.

(Konferencia az 1905/07-es forradalom jelentőségéről.)

ZG, 1976:1. 76–78.

1975. június 23–24. Lengyel és szovjet történészek részvételével.

SCHILDBAUER, J.: Kolloquium der „Internationalen Assoziation für die Geschichte der nördlichen Meere Europas“.
(„Európa északi tengerei történetére alakult nemzetközi társaság” kollokviuma.)
ZG, 1976:1. 75.
Szczecin, 1974. május 24. Nyugatnémet, NDK-beli, szovjet, lengyel és finn történészek részvételével.

RICHTER, M.: Kommunikationsprobleme im lateinischen Mittelalter.

(Kommunikációs problémák a latin középkorban.)

HZ, 1976:1. 43–80.

Az egyházi latin nyelv problémái.

LECLERC, J.: Psicologia moderna a interpretazione di testi medievali.

(Modern pszichológia és középkori szövegek magyarázata.)

NRS, 1976: 1–2. 150–168.

A pszichológia és pszichoanalízis felhasználása történettudományban – elmélet és gyakorlat – az e módszerrel kutatható forrásanyag – néhány példa alapján levonható módszertani konklúziók.

PITZ, E.: Entstehung und Umfang statistischer Quellen in der Vorindustriellen Zeit.

(A statisztikai források keletkezése és tartalma az iparosodás előtti időben.)

HZ, 1976: 1. 1–39.

A 17. században, a merkantilizmus megjelenésével kezdődik a statisztika modern, numerikus értékelése, és a fejlődés irányításában az adatok szerepének értékelése.

BARTOLOMEI, G.: Psicoanalisi, societa, potere.

(Pszichoanalízis, társadalom, hatalom.)

NRS, 1976: 1–2. 179–190.

A pszichoanalízis funkciója és szerepe a társadalomban – a Documenti sulla storia della Istituzione psicoanalitica in Italia dal 1969 al 1973 c. kötetben összefoglalt viták ismertetése.

CACCAMO, D.: „Campo”, „sistema”, „comunita socialista” nel linguaggio del PCUS e del movimento comunista internazionale.

(A „tábor”, „rendszer”, „szocialista közösség” kifejezések az SzKP és a nemzetközi kommunista mozgalom nyelvezetében.)

SCo, 1976: 1. 43–66.

(A terminusok tartalmi körülhatárolása.)

BERDING, H.: Begriffsgeschichte und Sozialgeschichte.

(Fogalomtörténet és társadalomtörténet.)

HZ, 1976: 1. 98–110.

1973-ban Nyugatnémetországban megjelent egy lexikon, amelynek címe: Történeti lexikon a politikai-társadalmi nyelvhez Németországban. A könyv értékelése és ismertetése.

- NAROCZNICKIJ, A.L.: O teorii i metodologii isztorii mezsduarodnüh otnosenij. (A nemzetközi kapcsolatok történetének elméletéről, módszertanáról.) VI, 1976: 2. 64–85.
A történelem vizsgálatának tudományos elmélete a dialektikus és történelmi materializmus. A külkapcsolatok történelmének marxista módszertana állandóan gazdagodik szociológiai, statisztikai, matematikai, szociál-pszichológiai eszközökkel. Szemben a polgári történetírással, a marxisták nem állítják szembe az új és a régi módszereket, hanem harmonizálják munkájukban.
- HILLGRUBER, A.: Methodologie und Theorie der Geschichte der Internationalen Beziehungen. (A nemzetközi kapcsolatok történetének elmélete és metodológiája.) GWU, 1976: 4. 193–211.
- HILDEBRAND, K.: Geschichte oder „Gesellschaftsgeschichte“? Die Notwendigkeit einer politischen Geschichtsschreibung von den internationalen Beziehungen. (Történelem vagy „társadalomtörténet“? A nemzetközi kapcsolatok politikai történetírásának szükségessége.) HZ, 1976: 2. 328–357.
A nemzetközi kapcsolatok történetének elemzése a politikai összehasonlító történetírás részévé kell váljon.
- NUSSBAUM, H.: Zur Diskussion um den historischen Platz des staatsmonopolistischen Kapitalismus in der neueren marxistisch-leninistischen Literatur. (Az állammonopolista kapitalizmusról szóló vita az újabb marxista–leninista irodalomban.) JW, 1976: I. rész. 69–93.
Az NDK-ban a témában folytatott kutatások ismertetése.
- KONETZKE, R.: Der Entwicklungsgedanke in den Naturwissenschaften des 20. Jahrhunderts. (A fejlődés gondolata a 20. század természettudományaiban.) HZ, 1976: 2. 265–327.
A modern biológiában és fizikában bekövetkezett változások rövid ismertetése. Ennek hatása a történettudományban: a statikus ábrázolás dinamikus ábrázolássá változik.
- ŠINDLER, P.: Interakce závodu a oblasti z hlediska ekonomicko-geografického. (Az üzem és terület interakciója gazdaság-földrajzi szempontból.) SSB. 1976: I. 54–60.

- PRINZ, F.: Mediavistische Probleme im deutsch-tschechischen Dialog – Aspekte und Forschungsfortschritte der letzten 30 Jahre. Zum 100. Todestag von František Palacký (26. Mai 1976).
(Középkori problémák a német–cseh vitában. Az utóbbi 30 év kutatásainak eredményei és aspektusai: František Palacký halálának 100. évfordulójára [1976. május 26./.)
ZO, 1976:2. 248–275.

HISTORIOGRÁFIA

- GEYER, D.: Die Geschichte Russland in der historischen Forschung; der Bundesrepublik Deutschland und Westberlins.
(Oroszország története az NSZK; és Nyugatberlin történeti kutatásában.)
GWU, 1976: 5. 273–297.
Részletesen ismerteti a szerző – az Istorija SSSR. felkérésére írt cikkben, hogy az NSZK-ban és Nyugatberlin egyetemén melyik professzor ill. munkacsoport foglalkozik Oroszország és Szovjetunió történetének kérdéseivel. Megállapítja, hogy az utóbbi időben nőtt az érdeklődés Kelet-Európa, különösen Oroszország történetének kutatása iránt.
- GOL'MAN, L.I.: F. Engels i nekotórie problemü isztoricseszko go poznanija.
(Engels és a történelmi tudat néhány problémája.)
VI, 1976: 3. 91–110.
A szerző Engels egész életművét analizálva összegezte mindazt, ami klasszikusan jellegzetes marxista történelem-felfogás.
- SPRIANO, P.: Gramsci e Gobetti.
SSt 1976: 2. 69–93.
Filozófiai, politikai párhuzamok, ellentétek – ideológiai hatások korszakokra.
- HERKLESS, J.L.: Ein unerklärtes Element in der Historiographie von Max Lenz.
(Egy megmagyarázatlan elem Max Lenz történetírásában.)
HZ, 1976: 1. 81–104.
A „neo-Ranke-izmus” kérdése a német történetírásban, Németország imperialista céljainak történeti ideológiája.
- SOLDI RONDININI, G.: L'interpretazione del Medioevo nella storiografia milanese del Settecento.
(A középkor értékelése a settecento milanoi történetírásában.)
NRS, 1976: 1–2. 45–72.
Az eddigi történetfelfogás ártértékelése, új módszerek, kritikai szempontok érvényrejutása.
- WILLEY, T.E.: Liberal historians and the German professoriat: a consideration of some recent books on German thought. Review article

(A liberális történészek és a német professzorok: eszmefuttatás néhány nemrég megjelent könyvről a német tudományos élettel kapcsolatban.)

CEH, 1976: 2. 184–197.

A német történetfelfogást, történettudományt, irányzatait elemzi négy megjelent mű – G.G. Iggers, Robert A. Pois és Fritz K. Ringer könyvei kapcsán.

ROSE, G.: Grundpositionen und Tendenzen bürgerlicher Weltgeschichtsschreibung in der BDR.

(Az NSZK polgári történetírásának alapozói és tendenciái.)

ZG, 1976: 2. 133–149.

Az NSZK-ban az ötvenes évek óta 4 világtörténeti szöveg jelenik meg. Ezek egy része tradicionális, teológiai világnézetű, egy más része „modern”, az „ipari társadalom” elméletén nyugvó kiadvány.

CURTICAPÉANU, V.: Rumänische Geschichtsschreibung im 18./19. Jahrhundert. Ein Spiegel des nationalpolitischen Vereinigungsprozesses.

(Román történetírás a 18/19. században. A nemzetpolitikai egységesítési folyamat tükré.)

SM, 1976: 1. 26–33.

Tárgyalja Dimitrie Cantemir, Bălcescu, Xenopol, Nicolae Iorga teljesítményét és koncepcióját.

TATOMIR, C. – TATOMIR, V.: Constantin Enasscu.

RA, 1976: 1. 22–25.

A XIX. században élő román levéltáros-történész nagy szolgálatot tett a román történelemnek azzal, hogy egész életét a külföldön, főleg Olaszországban található források összegyűjtésének szentelte.

ALBONICO, A.: Recenti sviluppi della storiografia politica iberica: il centrismo cattolico in Spagna.

(Új eredmények az iberiai politikai történetírásban: a katolikus centrizmus Spanyolországban.)

NRS, 1976: 1–2. 143–149.

A politika és történetírás kapcsolatai – a keresztény demokrácia erősödése a XIX. sz. utolsó harmadában és a XX. sz. első felében.

ALBONICO, A.: Portogallo: un accostamento storiografico.

(Portugália: historiográfiai megközelítés.)

SCO, 1976: 2. 363–370.

A nemzetközi és nemzeti történeti irodalom rövid kritikai áttekintése.

GUYON, E.F.: Anatole Leroy-Beaulieu et le Empire des Tzars.

(Anatole Leroy-Beaulieu és a „Cárok birodalma”.)

RHD, 1976: 1. 80–99.

1882-ben jelent meg Leroy-Beaulieu könyve Oroszo.-ról. Előre látta, hogy az orosz politikai rendszer nem fog tudni ellenállni a háború által felkeltett társadalmi feszültségeknek. A könyv igen magas színvonalú, Toqueville munkáival egyenértékű szinte.

McGREW, R.E.: Dilemmas of Development: Baron Heinrich Friedrich Storch (1766–1835) on the Growth of Imperial Russia.

(A fejlődés problémái: Heinrich Friedrich Storch báró /1766–1835/ az orosz birodalom fejlődéséről.)

JGO, 1976: 1. 31–71.

A gazdasági nézeteit tekintve progresszív közgazdász Oroszország társadalmi be rendezkedéséről szóló írásai úgy értékelhetők, hogy a „nyitott társadalom” elméletét fejtették ki.

NAZAROV, V. – PASUTO, V. – CSEREPNIN, L.: Problemü obcsesztenno – politicseszkoj isztorii feodal'noj Roszszii v novejszej isztorioigrafii.

(A feudális Oroszország társadalom- és politikatörténeti problémái a legújabb történetírásban.)

VI, 1976: 4. 25–48.

A szerzők elemző áttekintést adnak a középkori orosz történelemről szóló szovjet szakirodalom legutóbbi 5 évéről. Ezen belül csak olyan súlyponti kérdésekre térnek ki, mint a forráskiadványok, a feudalizmus genezise, a kor kultúrtörténete; az osztályharc problematikája, a központosított állam és az orosz abszolútizmus eredete, és fejlődése; valamint a Szovjetunió különböző népeinek korabeli története, amelyben bizonyos egyenetlenségek tapasztalhatók.

KONVITZ, J.: Biography: The Missing From in French Historical Studies.

(Az életrajz mint a francia történetírás hiányossága.)

ESR, 1976: 1. 9–20.

A társadalomtörténet a fr. történetírás nagy eredménye az 1930-as évek után, az életrajz pedig inkább irodalmi, mint történeti műfaj maradt, pedig társadalom- és kultúrtörténetileg is fontos. A tömegek hangsúlyozása fontos ugyan, de az életrajzok azt is tudják illusztrálni, milyen kis mértékben képes az egyén irányítani a történelmet.

KUDRNA, J.: K vývojovým tendencím pozitivistické historiografie.

(A pozitivisták történetírás fejlődésének tendenciáiról.)

ČČH, 1976: 1. 1–21.

A szerző a pozitivisták történetírását megelőző és a korabeli történetírással való összehasonlítás alapján kísérletet tesz a pozitivisták történetírás sajátosságainak, történelmi szerepének, osztálykorlátainak meghatározására, valamint a pozitivisták metodológiai eljárásai idealizmusának bemutatására.

DOKUMENTUMOK, FORRÁSKIADVÁNYOK

BODENSIECK, H.: Jackschs Exilsauseinandersetzen mit Beneš. Zur Dokumentation von Friedrich Prinz.

(Jaksch száműzetésben Beneš-sel való ellentéte. Friedrich Prinz dokumentációja.)
ZO, 1976: 1. 69–97.

Prinz, F. Kölnben kiadta a szudétanémet szociáldemokrata emigráció egyik vezetőjének levelezését Beneš-sel. A kiadvány értékelése, és történeti forrásértéke.

KORZEC, P.: Das politische Archiv von Ignacy Paderewski.

(Ignacy Paderewski politikai levéltára.)

ZO, 1976: 1. 62–68.

Az első köztársaság elnökének irattárát Lengyelországban publikálták. A 4 kötetnyi dokumentum 1890–1940 között közzéteszi a legfontosabb iratokat. Ezek jellemzése és a történetírásban való felhasználhatósága.

Unele documente franceze în Arhivele Statului.

(Francia dokumentumok az Állami Levéltárban.)

RA, 1976: 1. 26–29.

A három francia király, XIII, XIV, XV. Lajos kancelláriájából való forrásokat ismertetik.

VAGLENOV, M.: Matériaux publiés en France sur événements dans les Balkans durant les années 1876–1877.

(Franciaországban publikált anyagok az 1876–77-es évek balkáni eseményeiről.)
BHR, 1976: 1. 93–106.

Az 1876-os áprilisi felkelés és az azt követő események francia visszhangjával foglalkozik. Idézi Victor Hugo szenátusi beszédét, ill. a francia lapok szimpatizáns krónikáit a véres eseményekről, idézi e lapok kommentárjait az orosz, angol, osztrák, német diplomácia manővereiről, az eseményeket lezáró konstantinápolyi tárgyalásokról.

HASTINGS, J.J.: Die Akten des Office of Military Government für Germany (US).

(Németország amerikai katonai kormányzatának hivatala.)

VZ, 1976: 1. 75–101.

Az 1945–1949 között keletkezett levéltár ma Washingtonban van. Tájékoztató a levéltárról, annak kutathatóságáról, állagairól.

MOLINARI, A.: Un centro di raccolta di materiale per lo studio del movimento anarchico: Archivio Famiglia Berneri.

(Központosított összegyűjtött forrásanyag az anarchista mozgalom tanulmányozására: a Berneri család levéltára.)

NRS, 1976: 1–2. 125–130.

Tájékoztató a Pistoianban 1966-ban megnyitott, az anarchista mozgalommal kapcsolatos gyűjtemény könyv, újság és kiadatlan kéziratok anyagáról.

CONSTANTINESCU, R.: Manuscrisele slavo-romane de la Archivele Centrale din Moscova C.G.A.D.A.
 (Szláv-román kéziratok a Moszkvai Központi Levéltárban.)
 RA, 1976: 1. 11–18.
 Az 1574–1777 közötti időszakban az orosz–román kapcsolatokra, a XIV–XIX. századi román történelemre, vonatkozó diplomáciai iratokat, aktákat és egyéb forrásokat ismerteti meglehetősen részletességgel a szerző.

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

FUHRMANN, J.T.: Metropolitan Cyril II (1242–1281) and the Politics of Accommodation.
 (II. Ciril metropolita /1242–1281/ és az accommodáció politikája.)
 JGO, 1976: 2. 161–172.
 A mongolokkal szembeni diplomáciájának és a hazai diplomáciai lépéseinek részletes ismertetése.

BERNARDY, Françoise de: Alexandre Walewski et la question italienne.
 (Alexandre Walewski és az olasz kérdés.)
 RHD, 1976: 2. 246–264.
 Alexandre Walewski, Walewska Mária és Napoleon fia. A cikk írója az ő és III. Napoleon viszonyát vizsgálja az olasz kérdésben.

LORSCHIEDER, H.M.: The commercial treaty between Germany and Serbia of 1904.
 (Az 1904-es Németország és Szerbia közötti kereskedelmi szerződés.)
 CEH, 1976: 2. 129–145.
 A gazdaságin túlmenő politikai jelentőségű szerződés döntő szerepet játszott a két ország és Ausztria–Magyarország viszonyában. A politika és a gazdasági mozgatórugók összefüggései.

IODACHE, A.: Incheierea acordului româno-rus din 18 septembrie/octombrie 1914.
 Insemnatatea si consocintele sale.
 (Az 1914. szeptember 18. – október 1. – között megkötött román–oros egyezmény. Annak jelentősége és következménye.)
 RI, 1976: 1. 49–62.
 A román Külügyminisztérium levéltári anyagának alapján mutatja be a szerző a román diplomácia tevékenységét az első világháború első két évében. Az orosz–román szerződést úgy ítéli meg, mint egy igen fontos biztosítékot arra, hogy Románia számára az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlása után a nemzeti egység megvalósuljon.

HIMMER, R.: Rathenau, Russia, and Rapallo.
 (Rathenau, Oroszország és Rapallo.)
 CEH, 1976: 2. 146–183.
 Rathenau és más vezető német gyáriparosok, stb. véleménye a Szovjetunióval való kapcsolatról az egyezmény megkötése előtti hónapokban.

- STRANDMANN, H. P.: Grossindustrie und Rapallopolitik. Deutsch-Sowjetische Handelsbeziehungen in der Weimarer Republik.
(Nagyipar és Rapallo-politika. Német-szovjet kereskedelmi kapcsolatok a weimari köztársaságban.)
HZ, 1976: 2. 265-341.
- JORDAN-SIMA, C.: Despre negocierile privind incheierea alianței franco-române.
(10 iunie 1926.)
(Az 1926. június 10-én megkötött francia-román kereskedelmi egyezményről.)
RI, 1976: 2. 223-232.
A szerződést úgy értékeli a szerző, mint az első komoly nemzetközi egyezményt, amely a kereskedelmi kapcsolaton túl, Románia területi integritásának is biztosítója. Kiemeli azt is, hogy ebben az esetben is Románia a hagyományos francia-vonal politikát követte.
- BYSTRICKÝ, V. – DEÁK, L.: Európa na prelome. Diplomatické a politické vzťahy v rokoch 1932-1933.
(Európa a fordulat küszöbén. Diplomáciai és politikai kapcsolatok 1932-1933-ban.) Bratislava 1974. 433 l.
Ism.: SS, 1976: 1. 67.
- QUEUILLE, P.: Le décisif armistice franco italien -- 23-24. juin 1940.
(A végleges francia-olasz fegyverszünet - 1940. június 23-24.)
RHD, 1976: 1. 100-111.
A diplomácia szerződés aláírásában a németeknek volt döntő szavuk.
- GUILLEN, P.: Les relations franco-italiennes de 1943 a 1949.
(A francia-olasz kapcsolatok 1943-tól 1949-ig.)
RHD, 1976: 1. 112-160.
A francia közvélemény eléggé ellenségesen nézte Olaszországot éppen a háborúban tanúsított magatartása miatt. Az ellentétek azonban egyre inkább eloszlottak, hiszen a két ország hasonló kül- és belpolitikát folytatótt 44 után. Franciaország, aki maga is meggyengült ezeknek az éveknak a során igyekezett a még inkább erőtlén Olaszországon ütni egyet.
- NEUMANN, G.: Neue Momente in den zwischenstaatlichen Wirtschaftsbeziehungen der Volksdemokratischen Ländern und der UdSSR nach den zweiten Weltkrieg. Zur Vorgeschichte des Rates für Gegenseitige Wirtschaftshilfe.
(A népi demokratikus országok második világháború utáni államközi gazdasági kapcsolatainak új jelensége. A KGST előtörténete.)
JW, 1976: I. rész. 13-31.
- LABOOR, E.: Zum Problem der Kontinuität in der Politik der Sowjetunion für kollektive Sicherheit in Europa.
(A Szovjetunió európai kollektív biztonsága politikájának kontinuitás-problémái.)
JGSLE, 1976: 1. 129-157.

A Szovjetunió 1954–55-ös javaslatai az európai kollektív biztonságra vonatkozóan, annak történelmi jelentősége és a polgári történetírás.

SONNENHOL, G.A.: Die deutsch-türkischen Wirtschaftsbeziehungen.

(A német–török gazdasági kapcsolatok.)

SM, 1976: 1. 38–44.

Az 1975. évi eredményei.

EURÓPA

NATOLI, C.: L'internazionale comunista, il fronte unico e la lotta contro il fascismo in Italia e in Germania (1919–1923). Parte prima.

(A Kommunista Internacionálé, az egységfront és a faszizmus elleni harc Olaszországban és Németországban. 1919–1923. 1. r.)

SCo, 1976: 1. 67–122.

Módszertani és történész-szemponatok a témára vonatkozó dokumentációs anyag teljes és rendszeres feltárására és feldolgozására irányuló széles körű kutatómunkával kapcsolatban.

NATOLI, C.: L'internazionale comunista, il fronte unico e la lotta contro il fascismo in Italia e in Germania (1919–1923).

(A Kommunista Internacionale, az egységfront és a faszizmus elleni harc Itáliában és Németországban.) (1919–1923.) (2. r.)

SCo, 1976: 6. 297–362.

KELET-KÖZÉP-EURÓPA

HAGEN, W.W.: The partitions of Poland and the crisis of the old regime in Prussia 1772–1806.

(Lengyelország felosztása és a régi rend válsága Poroszországban 1772–1806.)

CEH, 1976: 2. 115–128.

RAUPACH, H.: Strukturelle und institutionelle Auswirkungen der Weltwirtschaftekrise in Ost–Mitteleuropa.

(A gazdasági világválság strukturális és intézményi kihatása Kelet–Közép-Európára.)

VZ, 1976: 1. 38–57.

Az 1929–33. évi válság Kelet-Európa országaiban a gazdaságban strukturális változásokat idézett elő. Ezek leírása és elemzése. Kérdés: a német birodalom gazdasági hegemóniájával kötött szövetség hozzájárult-e a kérdések megoldásához, a kutatás mai állásán nem megválaszolható.

PUCHERT, B.: Bestrebungen zur wirtschaftspolitischen Blockbildung in Mitteleuropa am Anfang der 20. Jahrhunderts. Ein Beitrag zur Untersuchung des Verhältnisses zwischen Staat und Wirtschaft.

(Törekvések gazdaságpolitikai blokk-képzésre Közép-Európában a 20. század elején. Adalék az állam és a gazdaság közötti kapcsolat kutatásához.)

JW, 1976: I. rész. 95–103.

Az 1904-ben alapított Középeurópai Gazdasági Egyesület (Mitteleuropäische Wirtschaftsvereine) működéséről rövid ismertetés. Az egyesületet Németországban alapították és szorosan együttműködött a Monarchiával.

ANGLIA

HAMMER, C.I., Jr.: The Mobility of Skilled Labour in Late Medieval England: Some Oxford Evidence.

(A szakképzett munkások mobilitása a késő középkori Angliában: néhány oxfordi bizonyíték.)

VSW, 1976: 2. 194–210.

A szakképzett munkások migrációja Oxfordból és Oxfordba 1513–1557 között, ennek okai. A cikk végén két táblázat és térkép, az írott szöveg illusztrálására.

GUYON, E.F.: Taine et l'Angleterre victorienne (1860–1870).

(Taine és a victoriánus Anglia [1860–1870].)

RHD, 1976: 2. 300–320.

A fiatal Taine angliai élményeit nemcsak a Notes sur l'Angleterre c. művében írja le, hanem találhatunk erre vonatkozó részeket a Stuart Mill-ről írt tanulmányában is.

WAITES, B.A.: The effect of the First World War on class and status in England, 1910–20.

(Az első világháború hatása az osztályokra és a társadalmi pozíciókra Angliában, 1910–20.)

JCH, 1976: 1. 27–48.

Ezekben az években az angol társadalom összetett hierarchiája egyszerűbb formát öltött. Az osztálykülönbségek elmosódottabbakká váltak, de bár a munkásosztályt a társadalom többi részétől elválasztó szakadék csökkent, a fejlett kapitalista társadalom rendes osztályellentétei állandókká váltak.

WILFORD, R.A.: The „Federation of Progressive Societies and Individuals”.

(A „Haladó társaságok és egyének szövetsége”.)

JCH, 1976: 1. 49–82.

A „becstelen hanyatlás” korszakának nevezett 1930-as évek Angliájában a Kommunista Párton, a Független Munkáspárton és a Szocialista Ligán kívül sok kisebb haladó csoport is megerősödött, ezeket fogta össze a parlamenten kívüli Szövetség.

CARPENTER, L.P.: Corporatism in Britain 1930–45.

Korporációk Angliában 1930–45.

JCH, 1976: 1. 3–26.

BULGÁRIA

- KOSEV, K.: The Uprising of April 1876 in Bulgaria.
(Az 1876-os áprilisi felkelés Bulgáriában.)
BHR, 1976: 1. 24–46.

CSEHSZLOVÁKIA

- KEJŘ, J.: Nad počátky našich měst.
(Gondolatok városaink kialakulásáról.)
ČČH, 1976: 3. 377–401.

A város fogalmának az elemzéséből indul ki, s a cseh városok kialakulását a környező országok – elsősorban a német, osztrák, lengyel, sziléziai és magyar városok fejlődésével veti össze, ill. ennek szükségességét hangsúlyozza.

- HLEDIKOVÁ, Z.: K otázám vztahu duchovní a světské moci v Čechách a na Moravě v druhé polovine 14. století.
(Az egyházi és a világi hatalom viszonyának kérdéséhez Csehországban 14. század második felében.)
ČČH, 1976: 2. 244–277.

A szerző egyrészt az egyház jogi rendszerének elemzésével, másrészt a világi társadalommal való kapcsolatával, az alsóbb beneficiumok elfoglalásának kérdésével foglalkozik. Külön kitér a világi és az egyházi feudális uraknak a káptalan-helyek betöltésénél megnyilvánuló befolyásának bemutatására. Felméri a prágai városok és a vidéki plébánia-klérus átlagszínvonalát és a világi és az egyházi hatalom tényleges kapcsolatát a 14. sz. 80-as éveiben.

- Problematika husitství v české historické literatuře z let 1972–1974.
(A huszitizmus problematikája az 1972–1974 között megjelent cseh történeti irodalomban.)

Ism.: Polivka, M. ČČH, 1976: 2. 278–290.

Az ismertető a problematikával kapcsolatos cseh történeti irodalom legfontosabb munkáit gyűjti egybe és alapvető érték-információk alapján három csoportba osztva veszi számba a forráskiadványokat, a huszita forradalmi mozgalom előzményeivel és magával a forradalommal foglalkozó munkákat s elsősorban a jövő kutatása szempontjából hozott értéküket emeli ki.

- MAUR, E.: K programu lidových hnutí v Čechách a na Moravě roku 1525.
(Adalék a csehországi és morvaországi 1525. évi népi mozgalmak programjához.)
ČČH, 1976: 2. 209–243.

Az 1525–26-os német parasztháború 450. évfordulója alkalmából a szerző a németországi eseményeknek a cseh és a morvaországi városokban és falvakban ugyanabban az időben kirobbant népi felkelésekre gyakorolt közvetlen hatása felmérésére tesz kísérletet.

- GAWRECKI, D. – MACHAČOVÁ, J.: Dělnické hnutí v severozápadních Čechách do roku 1938. Stav a úkoly výzkumu, literatura, prameny.
(Észak-nyugat Csehország munkásmozgalma 1938-ig. A kutatás helyzete és feladatai, irodalom és források.)
SSb 1976:2. 81–91.
- GRACOVÁ, B.: Polský sanační tisk a hospodářské problémy Československa koncem r. 1938.
(A betiltott lengyel sajtó és Csehszlovákia gazdasági problémái 1938. végén.)
SSb 1976:1. 48–53.
- CAMBEL, S.: Kosický vládný program a situácia na slovenskej dedine.
(A kassai kormányprogram és a szlovák falu helyzete.)
ČČH, 1976: 1. 22–54.
A cikk az 1945. ápr. 5-én elfogadott kassai kormányprogram társadalmi-gazdasági vonatkozásainak és falun való kihatásainak vizsgálatával foglalkozik.

FRANCIAORSZÁG

- SCHALK, E.: The appearance and reality of nobility in France during the wars of religion: an example of how collective attitudes can change.
(Látszat és valóság a nemesség körül Franciaországban a vallásháborúk idején.
Példa arra, hogyan tud megváltozni a közvélemény.)
JMH, 1976: 1. 19–31.
A nemességhez való viszony és a nemességben belül lezajló tényleges változások a 16. sz. végén és a 17. elején.
- BRUTEL, P.: L'Instruction populaire en Aquitanie au XVIIIe siècle. L'exemple de l'Angonais.
(A közoktatás Aquitániában a XVIII. sz.-ban. Agenais példája.)
RHES, 1976: 1. 5–28.
Az alfabetizáció mértékét a Házassági szerződések aláírásai segítségével számították ki. A XIX. sz. előtt a fő ellentét az analfabéta Dél és az írástudó Észak között volt, a XIX. sz.-tól pedig ez az ellentét egyre inkább áttolódik Kelet és Nyugat ellentétévé.
- HARRIS, R.D.: French finances and the American war, 1777–1783.
(A francia pénzügyek és az amerikai [függetlenségi] háború, 1777–1783.)
JMH, 1976: 2. 233–258.
A cikk tévesnek tartja azt a nézetet, hogy Franciaország kiadásai a háború alatt hozzájárultak tönkremenéséhez és végül a francia forradalomhoz vezettek.
- HOOD, J.N.: Patterns of popular protest in the French Revolution: the conceptual contribution of the Gard.
(A népi ellenállás formái a francia forradalomban. Gard megye eszmei hozzájárulása.)

JMH, 1976: 2. 259–293.

Gard megye jó példa a kapitalista ellenes népi ellenállás két különböző társadalmi gyökerének bemutatására.

HUTTON, P.M.: Popular Boulangism and the advent of mass politics in France, 1886–90.

(Népi boulangizmus és a tömegek politizálásának kezdete Franciaországban, 1886–1890.)

JCH, 1976: 1. 85–106.

Boulangier tevékenysége a közember politikai szerepének megnövekedéséhez vezetett, a szocialisták előtt a politikai hatalom új támaszaihoz vezető utat mutatta meg.

DEMONET, M. – DUMONT, P. – LE ROY LADURIE, E.: Anthropologie de la jeunesse masculine en France au niveau d'une cartographie cantonale (1819–1830): (A francia férfi fiatalság antropológiája a kantonok kartográfiája segítségével /1819–1830/.)

AESC, 1976: 4. 700–761.

Az 1819 és 1830 között behívottak adatai alapján készített antropológiai vizsgálat. Az első rész térképeket mutat be, segítségükkel a különböző jellegzetességek gyakoriságát illusztrálja. A tanulmány második részében vonja le a szerző konklúzióit.

LUTFALLA, M.: Louis Wolowski ou le libéralisme positif.

(Louis Wolowski vagy a pozitív liberalizmus.)

RHÉS, 1976: 2. 169–184.

Legfontosabb gondolata, hogy a földből lehet a legnagyobb és a legbiztosabb jövedelmet nyerni. Minden erejével igyekezett a mezőgazdaságot szolgálni. Ő alapította a Crédit foncier-t. 1852 után a politikai és gazdasági életben egyre kevésbé sikerült érvényesülnie.

MOSS, B.: Producers' associations and the origins of French socialism: ideology from below.

(A termelők szövetezetei és a francia szocialista mozgalom kezdetei: az alulról jövő ideológia.)

JMH, 1976: 1. 69–89.

A párizsi kereskedelmi társaságok céljai a 19. században, a francia munkásmozgalom eljutása a szocializmusért a marxizmus megjelenése előtt.

GAILLARD, M.: Le 1er mai 1890 dans le bassin houillier du Gard.

(1890. május 1-e a du Gard-i szénmedencében.)

MS, 1976: 1. 31–59.

Az 1890-es du Gard-i sztrájk megbukik, összeomlik az a szakszervezeti rendszer, amit tíz éve építettek az anarchisták. A munkásmozgalom e sajátos fejezetét elemzi a cikk, megpróbál választ adni arra a kérdésre, miért volt anarchista jellegű.

- CARON, F.: La stratégie des investissements en France aux XIX et XX siècles.
(A beruházási stratégia Franciaországban a XIX. és XX. században.)
RHES, 1976: 1. 64–117.
A francia cégek sémája módosult a XX. sz. második felében. A pénzügyi politika egyre inkább azt tartja fontosnak, hogy mennyi a jövőben elérhető profit. Jellemző a decentralizáció, a mérnök szerepét egyre inkább átveszi a kereskedelmi manager.
- ESTEBE, J.: Les gouvernants de la IIIe république et leur fortune 1871–1914.
(A harmadik köztársaság kormányzói és vagyonuk 1871–1914.)
RHES, 1976: 2. 212–237.
A szerző vizsgálja a miniszterek vagyonát, az örökléssel szerzett vagyonokat, valamint a vagyon összetételét. Különösen a minisztereknél figyelhető meg, hogy a vagyon nagyobb részét ingó javak alkotják.
- RABI, W.: La greve de 1970 à Briançon.
(Az 1970-es Briançon-i sztrájk.)
MS, 1976: 1. 77–97.
1970. január 30-tól május 2-ig háromhónapos sztrájk tör ki Briançonban.
A szerző eddig kiadatlan dokumentumok alapján elemzi a sztrájk okait.
- SHAMIR, H.: The drôle de guerre and French public opinion.
(A furcsa háború és a francia közvélemény.)
JCH, 1976: 1. 129–143.
Milyen háborúra számítottak a franciák? Tényleg elkerülhetetlen volt-e a háború? Milyen háborús célokat akartak elérni a németekkel szemben? Tettek-e különbséget a náciizmus és a német nemzet között? Volt erkölcsi erő a franciákban? stb. Ezekre a kérdésekre keres választ a cikk.
- BAKER, D.N.: Two paths to socialism: Marcel Déat and Marceau Pivert.
(Két út a szocializmus felé: Marcel Déat és Marceau Pivert.)
JCH, 1976: 1. 107–128.
A két világháború között sokféle úton közelítettek emberek a Francia Szocialista Párt felé. A cikk a párt két legismertebb „szélsőséges” vezetője korai korszakának rájuk döntő befolyással lévő tapasztalatait elemzi.
- FINE, M.: Un instrument pour la réforme: l'Association française pour le progrès social (1927–1929).
(Egy eszköz a reformhoz: A Francia Szövetség a társadalmi fejlődésért.)
MS, 1976: 1. 3–31.
Albert Thomas 1927-ben létrehozta az AFPS (Association française pour le progrès social) nevű szervezetet, melynek célja az volt, hogy közelítse egymáshoz az ipari világ és a munkások reformistáit. A reformizmus az ő tevékenységük következtében volt életképes politikai alternatíva egy ideig.

LIBBEY, K.R.: The French Communist Party in the 1960's: an ideological profile.
(A Francia Kommunista Párt az 1960-as években. A párt ideológiai arculata.)
JCH, 1976: 1. 145–165.

Tényleg csökkent-e (vagy egyenesen megszűnik) az ideológia szerepe a modern ipari társadalmakban, ahol a termelékenység és az életszínvonal növekedése csökkentette a társadalmi-gazdasági osztálykülönbségeket?

LENGYELORSZÁG

KOSSMANN, O.: Altpolnisches Bauerntum in neuem Licht. Zur Kritik von Karol Buczek.

(A középkori Lengyelország parasztsága új megvilágításban. Karol Buczek kritikája.)

ZO, 1976: 2. 193–247.

Kossmann, O.: Lengyelország a középkorban címen 1971-ben Marburgban kiadott egy nagy monográfiát. Erre a munkára reagáltak a központi lengyel történelemsz folyóiratban, több recenzió formájában is. A szerző ezúttal visszautasítja a kritikát.

NÉMETORSZÁG

WITTHÖFT, H.: Struktur und Kapazität der Lüneburger Saline seit dem 12. Jahrhundert.

(A lüneburgi sóbánya struktúrája és kapacitása a 12. századtól.)

VSW, 1976: 1. 1–117.

A lüneburgi sóbányászatról, – a feldolgozásról és kereskedelemről nagy átfogó cikk. A feldolgozási és kereskedelmi mutató táblázatai 1200–1800 között.

HOFFENZITZ, J.: Hubgericht – Hofgericht – Hubrecht. Eine Untersuchung zum mittelalterlichen baerlichen Besitzrecht in Oberdeutschland.

(Telekbíróság – telekjog. Kutatás a középkori paraszti birtokjog kérdéshez a középkorban Felsőnémetországban.)

ZAA, 1976: 1. 8–53.

A telek-használat urbáriumban rögzített feltételeinek változása a 14. század közepén.

BLICKLE, P.: Gemeiner Pfennig und Obrigkeit. (1495)

(Közönséges pfennig és a hatóság. /1495/.)

VSW, 1976: 2. 180–193.

A „közönséges pfennig” és a „királyi pfennig” közötti különbség. Előbbi 0,1 százalékkal kevesebbet ért.

- DR. WUNDER, H.: „Altes Recht“ und „göttliches Recht“ im Deutschen Bauernkrieg. („Régi jog“ és „isten jog“ a német parasztháborúban.)
ZAA, 1976: 1. 54–66.
Vitaindító-cikk. A „társadalmi-forradalom“, „korai polgári forradalom“ kérdéseit elemzi. Figyelemreméltó, hogy a kérdés tanulmányozására javasolja az amerikai, a német és a szocialista irodalom tanulmányozását is.
- NISCHAN, B.: Reformed irenicism and the Leipzig Colloquy of 1631.
(Református békehitvallás és a lipcsei kollokvium 1631-ben.)
CEH, 1976: 1. 3–26.
A 17. század elejének katolikus fellendülése, a protestantizmus háttérbe szorítása a Habsburg és Wittelsbach országokban hogyan vezetett a protestáns irónikus irodalom kivirágzásához és a lipcsei kollokviumhoz.
- STEITZ, W.: Zur Etablierung der Realbesteuerung in den süddeutschen Staaten im Rahmen der sich auflösende Feudalstrukturen 1806–1850.
(A tulajdon szerinti adózás bevezetése a délnémet államokban a feloldódó feudális struktúrák keretében 1806–1850.)
VSW, 1976: 2. 145–179.
- STUTZER, D.: Ein Kaufgeschäft mit Albrecht Thaur 1822. Aus den Herzoglich Ratiborschen Akten.
(Egy vásárlási üzlet Albrecht Thaurrel 1822-ben. A herceg ratibori iratokból.)
ZAA, 1976: 1. 71–75.
Egy nagyszabású állatkereskedés iratait ismerteti 1823–1832 között. A Thaur nevű földbirtokosok magasszintű állattenyésztését és állatkereskedését ismerjük meg belőle.
- HAUSHOFER, H.: Subskriptionslisten als agrargeschichtliche Quellen.
(Előfizetési listák mint agrártörténeti források.)
ZAA, 1976: 1. 67–70.
Az ún. „hazafias“, és a modern mezőgazdasági tanácsadó könyvek előfizetése a 19. század első két harmadában.
- BOYER, A.: Du socialisme vrai au sionisme socialiste. L'itinéraire d'un prophète: Moise Hess.
(Az igazi szocializmustól a szocialista cionizmusig. Egy próféta, Moise Hess életútja.)
MS, 1976: 2. 25–53.
Moise Hess „az igazi szocializmus“ legfontosabb képviselője Németországban. Marx többször szembeszállt ezzel a „filozófiával az 1840-es évek második felében. Hess elismerte tévedéseit, s résztvett a munkásmozgalomban az I. Internacionálé idején. A zsidókérdés foglalkoztatta, a cionizmus teoretikusa lett. 1860-ban megírja Rom und Jerusalem c. könyvét – népének nemzeti újjászületését hirdeti. A Palesztínába való visszatérésben látja a szocializmus ügyének győzelmét.

BECKER, G.: Zur Rolle der preussischen Bourgeoisie nach der Märzrevolution 1848.

(A porosz burzsoázia szerepe az 1848. márciusi forradalom után.)

ZG, 1976: 2. 168–189.

A marxista–leninista kutatás egyik hiányossága a burzsoázia struktúrájának, kvantitatív és kvalitatív rétegződésének problémája, valamint a regionális megosztottsága a 19. század közepén. Ezekre a kérdésekre keres választ a cikkben.

ZMARZLIK, H.G.: Das Kaiserreich in neuer Sicht?

(A császári birodalom új megvilágításban?)

HZ, 1976: 1. 105–126.

Németország 1871–1918 közötti története újabb irodalmának ismertetése; a hetvenes években megjelent nyugat- és keletnémet irodalomé egyaránt. Mintegy 15 könyv és cikk összefoglalása.

VIERHAUS, R.: Land, Staat und Reich in der politischen Vorstellungswelt Deutscher Landstände im 18. Jahrhundert.

(Vidék, állam és birodalom a német karok és rendek politikai képzeletvilágában.)

HZ, 1976: 1. 40–97.

DAYAN-HERZBRUN, S.: Le socialisme scientifique de Ferdinand Lassalle.

(Ferdinand Lassalle tudományos szocializmusa.)

MS, 1976: 2. 53–71.

Lassalle nézeteit elemzi a szerző, s megállapítja, Marx sohasem akart politikai gyakorlatot, „tudományos szocializmust” alkotni (Csak annyit tudok, hogy én nem vagyok marxista” – Marx.).

SCHRÖDER, W.: Ein Gewerkschaftsgesetz des Bismarckstaates? Das Memorandum des Berliner Polizeipräsidenten v. Madai an den preussischen Innenminister v. Puttkamer vom 27. Dezember 1884.

(A bismarcki állam és szakszervezeti törvénye? A berlini rendőrségi elnök v. Madai memoranduma a porosz belügyminiszterhez v. Puttkamerhez 1884. dec. 27.)

ZG, 1976: 3. 302–322.

6 évvel a szocialista törvény meghozatala után került sor a memorandum megírására, mert a Szociáldemokrata Párt mozgalmait akarta közömbösíteni. A Dokumentáció rovatban a memorandum teljes szövege közlésre kerül.

SÖSEMANN, B.: Die sog. Hunnenrede Wilhelms II. Textkritische und interpretatorische Bemerkungen zur Ansprache des Kaisers vom 27. Juli 1900 in Bremerhaven.

(II. Vilmos ún. hunbeszéde. Szövegkritikai és interpretációs megjegyzések a császár Bremenhavenben 1900. július 27-én mondott beszédéhez.)

HZ, 1976: 2. 342–358.

A császár a kínai boxerlázadás leverésére induló csapatoknak mondott beszéde. Egy korabeli újságban közölt szöveg, és a kritikai kiadás összehasonlítása.

JINDRA, Z.: Die Rolle des Krupp-Konzerns bei der wirtschaftlichen Vorbereitung des Ersten Weltkrieges.

- (A Krupp-konzern szerepe az első világháború előkészítésében.)
JW, 1976: I. rész. 133–162.
- TRUMPENER, U.: War premeditated? German intelligence operations in July 1914.
(Előre kitervelt háború? Német hírszerző tevékenység 1914 júliusában.)
CEH, 1976: 1. 58–65.
Sok újonnan megtalált forrást felhasználva elemzi a háborút megelőző német politikát.
- POPPEL, S.M.: New views on Jewish integration in Germany. Review article.
(Új nézetek a zsidók németországi integrálódásáról.)
CEH, 1976: 1. 86–108.
Jacob Katz, Jacob Toury és Noah Jonathan Jacobs művei kapcsán fejt ki nézeteit.
- BARTOŠOVÁ, Š.: K nacistickým plánům konečného řešení české otázky.
(A cseh kérdés végleges megoldásának náci terve.)
SSb 1976:1. 38–47.
(Válogatott levéltári dokumentumok.)
- MADAJCZIK, C.: Hitlerovska okupácia vo svetle porovnávacích výskumov.
(A hitleri megszállás az összehasonlító kutatások fényében.)
HČ, 1976: 3. 335–337.
- LANGE, D.: Fritz Tarnows Pläne zur Umwandlung der fascistischen Deutschen Arbeitsfront in Gewerkschaften.
(Fritz Tarnow tervei a szakszervezetekben lévő fasiszta Deutscher Arbeitsfront megváltoztatására.)
ZG, 1976: 2. 150–167.
A szociáldemokrata emigráció vezetősége és a vele kapcsolatban álló „Német Szakszervezetek Külföldi Képvisellete” nevű szervezet harca a faszizmus ellen 1938-tól.
- DROZ, J.: Historiographie d'un siècle de social-démocratie allemande.
(A német szociáldemokrácia egy évszázadának historiográfiája.)
MS, 1976: 2. 3–25.
A német szociáldemokrácia történetét tekinti át a cikk – korszakonként említve a fontosabb historiográfiai munkákat.
- FORET, F.: La reconstruction du SPD après la Deuxième Guerre mondiale.
(A Szociáldemokrata Párt újjáépítése a Második Világháború után.)
MS, 1976: 2. 117–147.
A német szociáldemokraták jelentős részében megvolt az igény arra, hogy egyesüljenek a kommunistákkal. Miért bukott meg ez a mozgalom, milyen szerepe volt ebben a katonai megszállásnak, a londoni emigrációnak. Milyen tényezők akadályozták a Párt újjáéledését – ezekre a kérdésekre keres választ a szerző.

DRECHSLER, K. (GROEHLER, Olaf) HASS, G.: Politik und Strategie des faschistischen Deutschlands im zweiten Weltkrieg.

(A fasiszta Németország politikája és stratégiája a második világháborúban.)

ZG, 1976: 1. 5–23.

A következő kérdéseket elemzi: ki határozta meg a fasiszta Németország politikáját és stratégiáját; miként folyt le a politika és stratégia komplikált folyamata, miként „csinálták”; milyen összefüggések és kölcsönhatások formálták a politika és stratégia kapcsolatát?

MASUR, G.: Der nationale Charakter als Problem der deutschen Geschichte.

(A nemzeti karakter mint a német történelem problémája.)

HZ, 1975: 3. 603–622.

A német egység, a német nemzeti tudat problémája a római megszállástól a 18. századig. Az újabb e témájú feldolgozások értékelése.

NDK

BENSING, M.: Probleme des Übergangs vom antifaschistischen Widerstandskamp zur Errichtung revolutionär-demokratischer Machtorgane in der sowjetischen Besatzungszone Deutschlands im April/Mai 1945.

(Az antifasiszta ellenállási harc átmenetének problémái a forradalmi-demokratikus hatalmi szervezetek létrehozásáig Németország szovjet megszállási övezetében 1945 április-májusában.)

JGSLE, 1976: 1. 179–184.

Az NKP politikájának kontinuitásáról.

DITTRICH, Gottfrid: Zur Bedeutung der Verhandlungen zwischen dem Parteivorstand der SED und der SMAD im Januar 1947 für den Ausbau der wirtschaftlichen Machtpositionen der Arbeiterklasse in der ersten Hälfte des Jahres 1947.

(A NSZEP és a szovjet katonai adminisztráció vezetői tárgyalásainak jelentősége 1947 januárjában a munkásosztály gazdasági hatalmi pozícióinak kiépítésében 1947 első felében.)

JGSLE, 1976: 1. 189–196.

BEHRENDT, Lutz-Dieter: Zur Hilfe der sowjetischen Geschichtswissenschaft bei der Entwicklung des marxistisch-leninistischen Geschichtsbildes in den Jahre 1845 bis 1949 auf dem Territorium der heutigen DDR.

(A szovjet történettudomány segítsége a marxista-leninista történelmi kép fejlődésében 1945–1949 között az NDK mai területén.)

IGSLE, 1976: 1. 207–219.

A fasiszta történeti-ideológiai kép legyőzésének menete.

STEIN, H. (DITTRICH, G.): Zur Hilfe der SMAD bei der Entwicklung der Wirtschaftsleitung.

(A szovjet katonai adminisztráció segítsége a gazdasági vezetés fejlődésében.)

JGSLE, 1976: 1. 197–205.

A Német Gazdasági Bizottság létrehozása 1947. június 4-én.

NSZK

VOGEL, W.: Besatzungspolitik in Westdeutschland nach dem Zweiten Weltkrieg im Spannungsfeld zwischen Ideologie und Macht.

(A megszállási politika Nyugatnémetországban az ideológia és a hatalom közötti feszültségben a második világháború után.)

GWU, 1976: 3. 129–145.

Az amerikaiak – állapítja meg a szerző – egyáltalán nem cselekedtek olyan önzetlenül, mint ahogyan azt a későbbi, általuk írt művek mutatják, de soha nem cselekedtek csak politikai ideologizmusból. John Gimbel úgy ítéli meg, hogy a demokratizálás és átnevelés a hatalom felhasználásának eszköze volt az amerikai érdekeknek megfelelően.

ESCHENBURG, T.: Regierung, Bürokratie und Parteien 1945–1949. Ihre Bedeutung für die politische Entwicklung der Bundesrepublik.

(Kormány, bürokrácia és pártok 1945–1949. Ezek jelentősége a Szövetségi Köztársaság fejlődése szempontjából.)

VZ, 1976: 1. 58–74.

THOMAS, S.: Der Schumanplan in der „Europapolitik“ der BDR (1949–1952).

(A Schuman-terv az NSZK „Európa-politikájában” /1949–1952/.)

ZG, 1976: 3. 275–291.

BOGSCHÜTZ, W.: Inter Nationes. Informations- und Kontakttätigkeit „zwischen den Nationen“.

(Inter Nationes Információs- és kontakttevékenység a nemzetek között.)

SM, 1976: 16. 1. 64–67.

A bonni Inter Nationes nevű szervezet 1975. évi tevékenysége: külföldi vendégek fogadása, információ adása (újság, folyóirat, magnószalag, sajtókonferenciák, sportszolgálat stb.). Ezt a szolgálatot Kelet-Európában is igénybe lehet venni.

OLASZORSZÁG

FUMAGALLI, Vito: Le strutture del Lazio medievale (secoli IX–XII.).

(A középkori Latium struktúrái. IX–XII. sz.)

RSI, 1976: 3. 90–103.

P. Toubert: Les structures du Latium médiéval... alapján; a tartomány geomorfológiai feldolgozása, a középkori ember fizikai környezetének bemutatásával; fontos agrártörténeti forrás.

- BORSARI, Silvano:** Per la storia del commercio veneziano col mondo bizantino nel XII. secolo.
(Velence XII. századi bizánci kereskedelmének történetéhez.)
RSI, 1976: 3. 104–126.
Kísérlet Velence XII. sz.-i bizánci kereskedelmének kvantitatív felmérésére, reális értékmeghatározására.
- MELONI, G.:** Giovanni II marchese di Monferrato e le Baleari.
(II. Giovanni, Monferrato márkija és a Baleárok.)
NRS, 1976: 1–2. 114–124.
Genova és az aragoniai ház vetélkedése a XIV. században a Baleari szigetekért.
- DE MADDALENA, Aldo:** „Exculere vitam per artes”. Giovanni Antonio Orombelli mercante „uroserico” milanese del Cinquecento.
(Excolere vitam per artes. G.A. Orombelli, milanoi aranybrokát-kereskedő a cinquecentoban.)
RSI, 1976: 3. 9–39.
A XVI. sz. közepi szokatlan áremelkedések komplex okai – társadalmi és gazdasági feltételek Észak-Itáliában.
- GIUFFRIDA, R.:** La politica finanziaria spagnola in Sicilia da Filippo II a Filippo IV. (1556–1665.)
(A spanyol pénzpolitika Szicíliában II. Fülöptől IV. Fülöpig. 1556–1665.)
RSI, 1976: 2. 310–341.
A XVII. század krízisével összefüggő Habsburg gazdaságpolitika, Szicília pénzügyi lecsapolásának kihatásai a sziget gazdasági-társadalmi struktúrájára.
- GEORGELIN, J.:** La République de Venise et la fin du Dominio del Mare (1669–1718).
(A Velencei Köztársaság és a tengerek feletti uralom vége.)
RHD, 1976: 2. 194–219.
A cikk elsősorban a karlócai békét elemzi Velence szempontjából.
- SCIUTI RUSSI, V.:** Aspetti della venalità degli uffici in Sicilia (secoli XVII–XVIII.)
(A hivatalok megvásárolhatóságának néhány formája Szicíliában. XVII–XVIII. sz.)
RSI, 1976: 2. 342–355.
Két egykorú elbeszélő forrás feldolgozása.
- VENTURI, F.:** Il dibattito in Italia sulla rivoluzione di Corsica.
(Vita Olaszországban a korzikai forradalomról.)
RSI, 1976: 3. 40–89.
Az itáliai politika és irodalom reagálása Paoli 1764–68-as függetlenségi küzdelmeire.
- DELLA PERUTA, F.:** Aspetti della società italiana nell’Italia della restaurazione.
(A restauráció Olaszországa társadalmának néhány vonatkozása.)
SSSt 1976: 2. 27–68.

Az egyenlőtlen ütemű kapitalista átalakulás következményei Olaszország társadalmi-gazdasági struktúrájára, – az agrárnépeség terhei, életfeltételei, táplálkozása – az 1815–17-es és 46–47-es éhínség és járványhullám – szociális problémák, a lelcenkérdés, a növekvő pauperizmus – az iskolai oktatás Északon és Délen.

VENTURI, F.: Church and reform in enlightenment in Italy: the sixties of the eighteenth century.

(Egyház és reform a felvilágosodás sodrában Olaszországban a 18. század 60-as éveiben.)

JMH, 1976: 2. 215–232.

Az állam és az egyház közötti összeütközés elemzése a felvilágosodás útján haladó Olaszországban.

FERRARI, S.: Religione e codice civile. Dinamica istituzionale e problematica amministrativa del diritto matrimoniale postunitario.

(Vallás és a polgári törvénykönyv. Intézményi tevékenység és adminisztratív problémák a házasságjogban az egyesülés utáni Itáliában.)

SCo 1976:1. 123–170.

A polgári házasság bevezetését megelőző belső viták.

PRAMPOLINI, A.: La formazione di Arrigo Serpieri e i problemi dell'agricoltura lombarda.

(Arrigo Serpieri képzése és a lombard mezőgazdaság problémái.)

SSt 1976:2. 171–209.

A.S. gazdaságpolitikai elképzelései a századforduló és a huszas évek eleji északolasz mezőgazdaság fejlődésével kapcsolatban – átalakulása az elmaradott társadalmi és termelési viszonyok, a felesrendszer védelmezőjéből a kapitalista irányú fejlődés, az agrárnépeség gazdasági és polgári emancipációja hirdetőjévé.

NEUBERT, H.: Italien zwischen Demokratie und Reaktion. Der Kampf der Kommunisten um Demokratie und soziale Erneuerung und die Gegenoffensive der konservativen Kräfte in Italien 1946/47.

(Olaszország demokrácia és reakció között. A kommunisták harca a demokráciáért és a társadalmi megújulásért és a konzervatív erők ellenoffenzívája Olaszországban 1946/47-ben.)

ZG, 1976: 3. 253–274.

Az OKP V. kongresszusa, és harcuk a De Gasperi féle keresztény-demokráciával.

STÜBLER, D.: Die Sowjetunion und die Resistenza in Italien.

(A Szovjetunió és a Resistenza Olaszországban.)

JGSLE, 1976: 1. 107–114.

Néhány pillanatkép az olasz ellenállási mozgalomról, főleg a sztálingrádi események után.

PORTUGÁLIA

CARDINI, A.: Note sulla dottrina coloniale portoghese da Salazar a De Spínola.

(Megjegyzések a portugál gyarmatosítási doktrínákhoz Salazartól de Spínolaig.)
SCo 1976:1. 5–42.

A politikai vonalvezetés alátámasztására kialakított ideológia főbb tételei: Portugália civilizációs missziója, szerepe a nyugati világ védelmében, a „többfajú társadalom” modelljének kiépítése, a birodalmával szervesen összetartozó tengerentúli részek stb.

ROMÁNIA

ZUB, Al.: Unirea principatelor – moment crucial în procesul făuririi statului național român unitar.

(A fejedelemségek egyesülése – az egységes román nemzetállam megteremtése folyamatának döntő eseménye.)

ES, 1976: 2. 42–47.

A kortárs forrásokra hivatkozva elemzi az 1859-es esemény jelentőségét.

CHIRȚĂ, Gr.: Preludiile și cauzele detronării lui Cuza Vodă.

(Cuza Voda trónfosztásának előkészítése és okai.)

RI, 1976: 3. 347–371.

STĂNESCU, E.: Considerații privind formarea conștiinței naționale la români.

(A nemzeti öntudat kialakulása a románoknál.)

ES, 1976: 1. 36–42.

A szerző történelmi áttekintése az 1918-ig tartó eseményeket foglalja magába.

STIRBAN, M. – JANCU, G.: Documente privind legislația agrară din anii 1919–1921 referitoare la Transilvania.

(Az 1919–1921-es Erdélyre vonatkozó agrártörvény dokumentumai.)

RA, 1976: 1. 28–35.

MATICHEȘCU, O.: Solidaritatea mișcării muncitorești internaționale cu lupta revoluționară a clasei muncitoare din România. (1918–1926).

(A nemzetközi munkásmozgalom szolidaritása a romániai munkásosztály forradalmi harcával 1918–1926 között.)

RI, 1976: 3. 325–345.

JURKA, N.: Solidaritatea mișcării muncitorești din România cu lupta antifascistă a forțelor democratice și progresiste din alte țări. 1933–1939.

(A romániai munkásmozgalom szolidaritása a más országokbeli haladó és demokratikus erők antifasiszta harcával az 1933–1939 közötti időszakban.)

RI, 1976: 2. 35–48.

ARIMIA, V.: Mărturii documentare.

(Dokumentum jellegű vallomások.)

RA, 1976: 2. 153–160.

A kommunista párt megalakulásának 55. évfordulójára a rendőri szervek 1940–44 közötti anyagából válogattak a KP tevékenységére vonatkozó adatokat.

IONITA, Gh. I.: Făurirea aliantelor social-politice largi – experiența tactică remarcabilă a P.C.R.

(Széles körű társadalmi-politikai szövetség megteremtése – mint a KRP taktikája.)

RI, 1976: 4. 515–522.

A fasizmus előtti népfront törekvésektől indul ki a szerző, amikor a sikeres 1944. augusztus 24-i fordulat okait keresi.

GABANYI, A. U.: Das Jahr 1968 in der rumänischen Literatur. Ein Kapitel Kulturpolitik der Ceaușescu-Aera.

(Az 1968. év a román irodalomban. A Ceaușescu-éra kulturális politikájának egy fejezete.)

SM, 1976: 1. 48–56.

1968 volt a kultúrpolitikában a „liberalizálódás” tetőpontja Romániában.

Azóta visszatértek a dogmatikus-nacionalista „vonalra”.

SPANYOLORSZÁG

CHALON, L.: Comment travaillèrent les compilateurs de la primera Cronica General de Espana.

(Hogyan dolgoztak a Primera Cronica de Espana szerzői.)

MA, 1976: 2. 289–300.

A XIII. sz.-ban X. Alfonse uralkodása alatt a király kezdeményezésére népes írógárda vállalkozott nemcsak az ősöknek tartott vizigót nép, hanem szinte egész Dél- és Nyugat-Európa történetének megírására. Kitűnő történeti munkát alkotnak és létrehozták a kasztíliai nyelv egyik legnagyobb korabeli alkotását.

ANATRA, B.: Rivolte e rivoluzione nella Spagna del Cinquecento.

(Felkelések és forradalom a cinquecento Spanyolországában.)

SSt 1976: 1. 117–128.

(A XVI. sz. eleji kasztíliai mozgalmak szerepe az abszolutista modern állam kialakulásában.)

BRODER, A.: Les Investissements étrangers en Espagne au XIX. siècle. Méthodologie et quantification.

(A külföldi beruházások a XIX. sz.-i Spanyolországban. Módszer és kvantifikáció.)

RHÉS, 1976: 1. 29–63.

A külföldi beruházások közül az angol, belga és a francia volt a legfontosabb.

Az angolok elsősorban a nyersanyagforrások miatt, a belgák pedig a piac megszerzése miatt ruháztak be, a franciáknál a motiváció nem dönthető el.

- JACKSON, G.: L'epoca di Franco in prospettiva storica.
(A Franco-korszak történelmi perspektívában.)
RSI, 1976: 2. 283–306.
(Az 1936–75 közti évek Spanyolországa gazdasági, társadalmi változásai, a Franco-diktatúra nagy eredményei és ellentmondásai.)

SZOVJETUNIÓ

- KAZAKOVA, N.M.: Obrazü kul'turnüh geroev „v mifologii évenkov”.
(A „kultur-herosz” alakja az evenkek mitológiájában.)
VMU, 1976: 1. 83–89.
Az evenkek, (vagy tunguszok) mítoszaiban a kultúrherosz a világteremtő, az őszülő és az a mindenható és mindent tudó szellem-ember, aki előteremtí az emberi lét legszükségesebb feltételeit – a földet, a napot, a vizet, a tüzet – és megtanítja mindezzel bánni az embereket.
- RABA, J.: The Authority of the Muscovite Ruler at the Dawn of the Modern Era.
(Az orosz uralkodó hatalma a modern éra kezdetén.)
JGO, 1976: 3. 321–344.
Á cárok teljhatalmának kezdete 1498-tól, Dimitrij Ivanovics koronázásától.
- v. LILIENFELD, F.: Das „Laodikijskoe poslanie” des grossfürstlichen D'jaken Fedor Kuricyn. Günther Stökl zum 60. Geburtstag.
(Fedor Kuricyn fejedelmi deák „laodikijskoe poslanie”-ja. Günther Stökl 60. születésnapjára.)
JGO, 1976: 1. 1–22.
Eretnekmozgalmak Oroszországban a 16. században.
- NAZAROV, V.D.: Iz isztorii central'nüh goszudarsztvennüh ucsrezszenij Roszszi szeredinü XVI. vv.
(Az orosz központi állami hivatalok története a 16. század közepén.)
ISZSZR 1976: 3. 76–96.
A szerző nemcsak levéltári anyagokkal gazdagon illusztrált problémákat vet fel a kincstár és az udvari hivatalok történetével kapcsolatban, hanem a téma kutatási módszertanához tesz értékes megjegyzéseket.
- HASELL, J.E.: Catherine II und Procurator General Vjazemskij.
(II. Katalin és Vjazemskij főügyész.)
JGO, 1976: 1. 23–30.
A II. Katalin által létesített hivatalszervezet, benne a főügyész helye és feladatai.
- LEDONNE, J.P.: Indirect Taxes in Catherine's Russia II. The Liquor Monopoly.
(Nem egyenes adók II. Katalin Oroszországában. A szeszital monopólium.)
JGO, 1976: 2. 173–207.

FREEZE, G.L.: The disintegration of traditional communities: the parish in eighteenth-century Russia.

(A hagyományos közösségek felbomlása: az egyházközség a 18. századi Oroszországban.)

JMH, 1976: 1. 32–50.

Az egyházi és világi társadalmi közösség egybeesésének megszűnése.

KOSMAN, L.V.: Fabricsnue skolü v Roszszii v pervoj polovine XIX. v.

(Az oroszországi üzemi iskolák a XIX. század első felében.)

VMU, 1976: 2. 16–33.

A reform-előtti társadalmi, kulturális életben az üzemi iskolák nagy missziót teljesítettek. Ezek voltak az analfabétizmus felszámolásának eszközei az alsó néprétegek körében, tágabb értelemben a műszaki műveltség terjesztésének forrásai Oroszországban.

SZTRODSZ, H.P.: Torgovoe zemledelenie v Latvii v pervoj polovine XIX. v.

(Az árutermelő földművelés Lettországbán a XIX. század első felében.)

VI, 1976: 5. 37–48.

A mezőgazdaság kapitalizálódását serkentette a 18. századi Oroszországhoz-csatolás, a finn hatásra kialakult majorsági gazdálkodási forma, az úrbéri tanyásgazdaságok jelentős fejlődése. Ugyanakkor a feudális földtulajdon, a jobbágyrendszer, a céhes előjogok, a kereskedelmi utak és eszközök rossz állapota, valamint a reakciós nemesi politika hátráltatta a lett árutermelő földművelés fejlődését.

MORITSCH, A.: Neure Literatur zur Stolypinschen Agrarreform.

(Újabb irodalom a sztolipini agrárreformról.)

JGO, 1976: 2. 230–249.

Értékeli és jegyzéket ad a Szovjetunióban az e tárgyban megjelent munkákról.

HOLLINGSWORTH, B.: David Soskice in Russia in 1917.

(David Soskice Oroszországban 1917-ben.)

ESR, 1976: 1. 73–97.

A forradalom és a megelőző forradalmi mozgalom nem eléggé ismert alakja. Kerenky memoirjra szerint: „az 1880-as és 1890-es években szerepelt a forradalmi mozgalomban. Londonba emigrált, írt az Observernek és a Manchester Guardiannek. 1917-ben titkárságom alkalmazottja lett és a brit sajtóról készített kivonatokat számomra.”

BERTOLISSI, S.: Preobrazenskij e l'industrializzazione sovietica.

(Preobrazenskij és a szovjet iparosodás.)

SSt 1976: 1. fasc. 17. 191–192.

Preobrazenskij analízise korszaka gazdasági realitásairól a XI. kongresszusra benyújtott jelentésében.

BENVENUTI, F.: Tra la guerra civile e la Nep: l'affare Georgiano.

(A polgárháború és a NEP között: a grúziai események.)

SSt 1976: 1. fasc. 17. 167–180.

A bolsevik párt nemzetiségi politikájának elemzése a modern nyugati és szovjet historiográfiában a grúzai események interpretációján keresztül.

ALMAZOV, N.: Die sozialistische Ökonomik als sichere Grundlage für die militärische Stärke der UdSSR im Grossen Vaterländischen Krieg.

(A szocialista gazdaság mint a Szovjetunió katonai erejének biztos alapja a nagy honvédő háborúban.)

JGSLE, 1976: 1. 57–69.

Az egyes iparágak fejlődése 1941–1945 között.

TÜRÖKORSZÁG

DR. ERGÜN, I.: Das türkische Verkehrssystem. Seine Leistungsfähigkeit unter Berücksichtigung der neuen Verkehrsströme nach den vorderen Orient.

(A török közlekedési rendszer. Teljesítőképessége különös tekintettel az új, Közelkelet felé irányuló közlekedési vonalakra.)

SM, 1976: 2. 13–21.

A törökországi közlekedési beruházások célja, üteme és eredményei.

AMERIKA

MEXIKÓ

BARKER, N.N.: Monarchy in Mexico: harebrained scheme or wellconsidered prospect? (Monarchia Mexikóban: esztelen terv vagy jól megfontolt kilátások?)

JMH, 1976: 1. 51–68.

III. Napoleon kudarca Mexikó trónjának betöltésére és a kortárs európai államférfiak, utazók stb. véleménye.

USA

SZEVOSZT'JANOV, G.N.: Nekotorie problemü isztorii amerikanszkoj revolucii.

(Az amerikai forradalom néhány problémája)

NNI, 1976: 3. 32–50.

A cikk összegező információt ad a szovjet amerikanisták munkásságáról, amelynek legújabb eredménye az „Amerikai évkönyv” megjelenése. A szovjet történészek kutatják az antikolonialista mozgalmak történetét, a függetlenségi harc eszmei áramlatait, a 200 éves amerikai politikai eszmék történetét, a függetlenségi háború alatt az orosz-amerikai kapcsolatok diplomáciáját stb.

POLREICHOVÁ, Helena: Lidské otroctví a počátky „americké demokracie”.

(Az emberi rabszolgaság és „az amerikai demokrácia” kezdetei.)

ČČH, 1976: 1. 71–90.

A szerző elsősorban a rabszolgaságnak a mai USA kapitalista fejlődésének kezdeti stádiumában betöltött szerepének a kérdésével foglalkozik.

AFRIKA, ÁZSIA

PIAZZA, Hans: Der Sieg der UdSSR im Grossen Vaterländischen Krieg und seine Wirkung auf die nationale Befreiungsbewegung.

(A Szovjetunió győzelme a nagy honvédő háborúban, és ennek hatása a nemzeti felszabadító mozgalmakra.)

JGSLE, 1976: 1. 81–98.

Az afrikai és ázsiai mozgalmakról.

DR. WOELKER, Christian: Aufbau der internationalen Verkehrswege. Eine nur auf multilateraler Basis lösbare Aufgabe.

(A nemzetközi forgalmi utak kiépítése. Csak sokoldalú bázison megoldható feladat.)

SM, 1976: 2. 6–12.

A Közel- és Távolkelet összeköttetése Európával.

HARA, Terushi: Les investissements ferroviaires français en Algérie au XIXe siècle.

(Vasúti beruházások Algériában a XIX. sz.-ban.)

RHES, 1976: 2. 185–211.

A történészek gyakran állítják, hogy a francia kapitalizmus elhanyagolta a gyarmatbirodalmát. Ez a kijelentés a vasúti struktúra kiépítésére is igaz. Ez alól mindössze két kivétel van, Észak-Afrika, különösen Algéria és Indokína.